

Arjen valokuvien hyödyntäminen ilmiökeskeisessä dokumentoinnissa

Tapaustutkimus Vapriikin kuva-arkiston
Rokkia Mansesta -tallennusprojektista

Anu Kolehmainen

Tampereen yliopisto
Informaatiotutkimuksen ja
interaktiivisen median laitos
Pro gradu -tutkielma
Syyskuu 2010

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos

KOLEHMAINEN, ANU: Arjen valokuvien hyödyntäminen ilmiökeskeisessä dokumentoinnissa. Tapaustudkimus Vapriikin kuva-arkiston Rokkia Mansesta -tallennusprojektista.

Pro gradu -tutkielma, 74 sivua, 2 liitesivua

Informaatiotutkimus

Syyskuu 2010

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on selvittää case-tutkimuksen keinoin miten arjen valokuvia voidaan hyödyntää ilmiökeskeisessä kuva-arkiston rakentamisessa. Tavallisten ihmisten arjen valokuvat ovat merkittävä osa yhteiskunnassamme otetuista valokuvista ja niiden talteenotto on tärkeää kulttuuriperinnön ja kattavan yhteiskunnan dokumentoinnin näkökulmasta.

Tutkimuksen tapauksena toimii Vapriikin kuva-arkisto ja siellä keväällä 2010 toteutettu ilmiökeskeinen Rokkia Mansesta -tallennusprojekti, jossa testattiin Internetin hyödyntämistä aineiston hankinnassa Solmu-verkkopalvelun avulla. Tutkimuksen kohteeksi voidaan määritellä ilmiökeskeinen dokumentointi ja arjen valokuvat, sekä projekti uutena tapana hankkia aineistoa. Tavoitteena on selvittää miten projekti toteutettiin, mitä haasteita ja ongelmia siinä kohdattiin ja miten tavoitteet toteutuivat. Tutkimusaineistona käytetään havainnointia, tutkimuspäiväkirjaa, teemahaastatteluja sekä hankinnan tuloksena saatuja valokuvia. Aineisto analysoitiin tiivistämisen ja sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Vapriikin kuva-arkistossa ilmiökeskeinen tallennus on nähty työkaluna kokoelmien hajanaisuutta vastaan. Haasteena on kuitenkin määrittää mitä ilmiöitä tulisi tallentaa. Kuva-arkisto ei ole aiemmin aktiivisesti hankkinut arjen valokuvia ja niitä on kokoelmissa vähän. Rokkia Mansesta -projektin tavoitteena oli saada hankittua kuva-arkistolta puuttuvia rock-aiheisia valokuvia, saada kokemuksia sähköisten palveluiden hyödyntämisestä sekä tiedottaa kuva-arkiston ja Tampereen museoiden toiminnasta. Projektin toteutuksessa haasteellista olivat tiukka aikataulu, tiedotuksen onnistuminen, toimivan verkkopalvelun rakentaminen sekä tekijänoikeuskysymykset. Asetetut tavoitteet toteutuivat kuitenkin hyvin ja projektia pidettiin onnistuneena kokeiluna.

Arjen valokuvia saatiin 133 kappaletta, joista 9 luovutettiin Solmu-palvelun kautta. Muut kuvat saatiin sähköposti- tai puhelinyhteydenottojen avulla. Enemmistö kuvista on kuvia yhteistä ja artisteista viime vuosikymmeneneltä, minkä nähtiin osaksi johtuneen siitä, että tiedotus keskittyi artisteihin, eikä tavallisten ihmisten monipuolisten valokuvien tärkeyttä korostettu tarpeeksi. Internetin hyödyntämisessä valokuvien hankinnassa on paljon haasteita. Palvelun houkuttelevuus, helppokäyttöisyys sekä sosiaalisuus ovat avainasemassa jatkokehityksen kannalta. Sähköiset palvelut nähdään tulevaisuuden kannalta kuitenkin keskeisinä ja niiden kehittäminen Vapriikin kuva-arkiston ja kaupunkilaisten yhteistyöhön nähdään tärkeänä.

Avainsanat: arki, arkistot, dokumentointi, hankinta, kokoelmat, kuva-arkistot, museot, musiikki, rock, tallennus, tapaustudkimus, valokuvat

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	AIEMPI TUTKIMUS JA KIRJALLISUUS	3
2.1	Keskeiset käsitteet	3
2.1.1	Valokuva.....	3
2.1.2	Arjen valokuvaus	4
2.1.3	Kuva-arkistot	5
2.1.4	Ilmiökeskeinen dokumentointi	6
2.2	Yhteiskunnan muistin rakentuminen.....	6
2.2.1	Arkistot, muisti ja vallankäyttö	7
2.2.2	Yksityisluontoisen aineiston merkitys	9
2.3	Arjen valokuvaus.....	10
2.3.1	Arjen valokuvauksen digitalisoituminen ja muutos	12
2.3.2	Kamerapuhelimet	13
2.4	Arkistojen ja museoiden hankinta- ja dokumentointitoiminta.....	14
2.4.1	Ilmiökeskeinen dokumentointi	15
2.4.2	Samuelsin dokumentaatiostrategia	17
2.4.3	Kanadan total archives -konsepti	18
2.4.4	Valokuvien hankinta	19
2.4.5	Arjen valokuvien hankinta- ja tallennusprojekteja.....	21
3	TUTKIMUSASETELMA	24
3.1	Tutkimuksen tapaus.....	24
3.1.1	Tapausorganisaatio Vapriikin kuva-arkisto	24
3.1.2	Vapriikin kuva-arkiston toiminnan kuvaus.....	24
3.1.3	Rokkia Mansesta -tallennusprojekti.....	26
3.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	27
3.3	Tutkimusstrategia.....	29
3.4	Tutkijan rooli	30
3.5	Tutkimusmenetelmät.....	31
3.5.1	Osallistuva havainnointi ja tutkimuspäiväkirja.....	31
3.5.2	Haastattelut	32
3.5.3	Tallennusprojektin tuottama aineisto	35

4	TUTKIMUKSEN TULOKSET	37
4.1	Ilmiökeskeinen dokumentointi Vapriikin kuva-arkistossa	37
4.2	Arjen valokuvat Vapriikin kuva-arkiston hankinnassa ja kokoelmissa	39
4.3	Arjen valokuvien hankinta Rokkia Mansesta -tallennusprojektissa	41
4.3.1	Lähtökohta ja tallennusprojektin tavoitteet	41
4.3.2	Suunnittelu ja toteutus ja niiden haasteet ja ongelmat	45
4.3.2.1	Verkkopalvelu.....	46
4.3.2.2	Tiedotus	50
4.3.2.3	Avaustilaisuus	51
4.3.3	Tallennusprojektin tulokset ja tavoitteiden toteutuminen	52
4.3.3.1	Tiedotus ja saatu julkisuus	52
4.3.3.2	Museon ja arkiston tietämyksen/kokemuksen lisääminen	55
4.3.3.3	Verkkopalvelu.....	55
4.3.3.4	Luovutetun aineiston määrä	57
4.3.3.5	Luovutetun aineiston sisältö	58
4.3.4	Kehittämistarpeet ja jatkosuunnitelmat	63
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	65
5.1	Tutkimuksen tulosten yhteenveto.....	65
5.2	Muita huomioita	68
5.3	Tutkimuksen onnistumisen arviointia	69
5.4	Ehdotuksia jatkotutkimukselle	70
	LÄHTEET	72
	LIITE 1	75
	LIITE 2	76

1 Johdanto

Valokuvat ovat olennainen osa kulttuuriperintöämme ja yhteiskunnan muistia. Valokuvien avulla voidaan dokumentoida yhteiskuntaa sekä sen ilmiöitä jälkipolville ja tutkimusta varten. Tällöin tärkeäksi asiaksi nousee millaista aineistoa otetaan talteen. Yhteiskunnassamme tuotetaan nyt enemmän valokuvia kuin koskaan, suurelta osin aivan tavallisten ihmisten toimesta. Pysyvään säilytykseen päätyy paljon ammattivalokuvaajien töitä, mitkä eivät kuitenkaan välttämättä anna täysin kattavaa kuvaa yhteiskunnasta ja sen ilmiöistä. Kuvatut aiheet saattavat poiketa paljon tavallisten ihmisten kuvauskohteista ja ulkopuolinen valokuvaaja ei välttämättä pysty tallentamaan ilmiöiden ja ihmisten kanssakäymisen arkista ja intiimeintä puolta. Tavallisten ihmisten kotiarkistoja ja albumeita ei ole hyödynnetty yhteiskunnan ja kulttuurin dokumentoinnissa ja tallentamisessa tehokkaasti, sillä hyvin pieni osa ihmisistä tekee oma-aloitteisesti lahjoituksia kuva-arkistoille ja aktiivista hankintaa arjen valokuvien osalta harjoitetaan hyvin vähän.

Oulun maakunta-arkiston entinen johtaja Samuli Onnela (1999) on tiivistänyt hyvin Kalle Päätalon arkiston avajaisissa pitämässään puheessa, miten tärkeänä hän pitää yksityisluontoisen aineiston talteenottoa ja miten suuri merkitys sillä voi myöhemmille sukupolville ja tutkimukselle olla. Hän toteaa, että aineiston talteen ottamisella ”– – olemme tehneet palveluksen omalle kulttuuriperinnöllemme ja kansalliselle kulttuurille, ehkäpä yleisinhimillisenkin kulttuuriteon.”

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja selvittää miten arjen valokuvia voidaan hyödyntää ilmiökeskeisessä kuva-arkiston rakentamisessa. Aihetta lähestytään tapausesimerkin avulla. Tapausesimerkkinä tutkitaan Vapriikin kuva-arkiston ilmiökeskeistä dokumentointia ja arjen valokuvien hankintaa sekä niiden käytännön

toteuttamista Rokkia Mansesta -tallennusprojektissa. Projektilla pyrittiin hankkimaan tamperelaiseen rockmusiikkiin ja -kulttuuriin liittyvää aineistoa sekä testata sähköisten palveluiden hyödyntämistä aineiston kartuttamisessa. Tutkimuksessa pyritään erityisesti selvittämään arjen valokuvien hankinnan haasteita ja ongelmia sekä arvioimaan sen onnistumista tutkittavassa tapauksessa.

Luvussa kaksi esitellään tutkimuksen keskeiset käsitteet sekä tutkimusalueen aiempi tutkimus ja keskeinen kirjallisuus, joilla rakennetaan tutkimuksen viitekehys. Luvussa kolme tuodaan esille empiirisen tutkimuksen asetelma sekä sen menetelmät. Luvussa neljä esitellään tutkimuksen tulokset ja luvussa viisi niistä tehdyt johtopäätökset ja tutkimuksen kokonaisyhteenveto.

2 Aiempi tutkimus ja kirjallisuus

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen keskeisimmät käsitteet ja liitetään tutkimuksen aihe laajempaan kontekstiin aiemman kirjallisuuden pohjalta. Tutkimusta, joka yhdistäisi kuva-arkistot, ilmiökeskeisen dokumentoinnin sekä arjen valokuvauksen ei juuri ole. Edellä mainituilta yksittäisiltä alueilta tutkimusta on jonkin verran, mutta pääpaino on ammatillisissa artikkeleissa ja keskusteluissa, joissa eri aihealueiden toisiinsa liittyminen ja tärkeys on nostettu esille. Kotimaista tutkimusta on saatavilla hyvin vähän, joten painopiste on ulkomaisessa. Tutkimus ja kirjallisuus on usein näkökulmaltaan keskittynyt joko arkistoihin tai museoihin, mutta monien periaatteiden ja näkökulmien voidaan nähdä liittyvän kiinteästi myös kuva-arkistojen toimintaan. Arkistojen ja museoiden toiminnan peruseriaatteissa on paljon samaa ja kuva-arkistoilla ja valokuvien säilytyksellä on tiivis yhteys niihin molempiin.

2.1 Keskeiset käsitteet

2.1.1 Valokuva

Valokuva perinteisessä muodossaan on dokumentti, jossa pohjamateriaaliin (*muun muassa filmille*) on kiinnitetty informaatiota (*kuva*) valon ja valoherkkien kemikaalien avulla. Valokuvan historia eri vaiheineen ulottuu vuosisatojen taakse, mutta ensimmäinen varsinainen valokuva otettiin 1820-luvun lopulla Ranskassa. (Lybeck et al. 2006, 115.) Värivalokuvauksen ensiaskeleet otettiin 1860-luvun lopussa, mutta vasta 1920-luvulla tehtiin varsinainen läpimurto. (Dölle 1989, 20.) 1990-luvun lopulla digitaalitekniikka alkoi yleistyä kameroissa. Digitaalinen valokuva eroaa filmille otetusta valokuvasta lähinnä vain tallennustavaltaan. Filmikameran kuva on filmillä negatiivina, dialla tai vedostettuna

paperikuvaksi. Digitaalikameran kuva on numeerisena tietona jollain muistivälineellä, josta se voidaan tulostaa paperille. (Pikseli 2009.) Digitaalitekniikan myötä kamerat on saatu hyvin pienikokoisiksi ja niitä on myös liitetty erilaisiin laitteisiin, kuten puhelimiin. Digitaalisuus myös mahdollistaa kuvien nopean ja helpon käsittelyn ja siirtämisen paikasta toiseen, esimerkiksi Internetin välityksellä.

2.1.2 Arjen valokuvaus

Arjen valokuvaus tai tilannekuvaus (*everyday photography, snapshot photography, vernacular photography*) voidaan nähdä tavallisten ihmisten valokuvien tuottamisena ja kuluttamisena osana jokapäiväistä elämää. Arjen valokuvauksen voidaan nähdä syntyneen valokuvauksen helpottumisen ja halpenemisen seurauksena. Tilannekuva (*snapshot*) syntyi vuonna 1888 Kodakin lanseeraaman ensimmäisen filmirullan sisältävän laatikkokameran (*brownie*) myötä. Kodakin kuuluisa slogan kuului ”*you press the button - we do the rest*”. Kodakin filminkehityksen myötä valokuvaus yksinkertaistui ja tuli saataville lähes koko väestölle. (Cobley & Haeffner 2009, 127.)

Arjen valokuvaus eroaa ammattivalokuvauksesta siten, että sen ei nähdä vaativan minkäänlaista koulutusta, toisin kuin ammattivalokuvauksen (Harrison 2004, 24–25). Tämän takia termi ”tavallinen ihminen” tarkoittaa tämän tutkimuksen yhteydessä henkilöä, jolla ei ole valokuvaajan koulutusta. Ammattivalokuvaus on myös usein elinkeino ja työ. Ammattivalokuvauksen vastakohtana nähdään usein amatöörivalokuvaus. Arjen valokuvaus voidaan nähdä yhtenä amatöörivalokuvauksen muotona. Amatöörivalokuvaukseen liitetään usein pyrkimys taiteelliseen valokuvaukseen jokapäiväisen elämän dokumentoinnin sijaan. (Harrison 2004, 24–25.) Arjen valokuvauksen kohteiksi puolestaan nähdään usein perhe, ystävät ja juhlapäivät. Nykyään

voi kuitenkin olla vaikeaa tehdä eroa amatöörikuvauksen ja arjen valokuvauksen välille. Monet ihmiset valokuvaavat sekä läheisiä ihmisiä että mielenkiintoisia paikkoja ja kauniita maisemia, jonka voidaan nähdä olevan enemmän amatööriarokuvausta kuin perinteistä arjen valokuvausta. Välttääkseni useita termejä ja liian tiukkaa rajausta, tulen tässä tutkimuksessa käyttämään termiä arjen valokuvaus kaikentyyppisestä tavallisten ihmisten ei-ammattimaisesta valokuvauksesta, jota harjoitetaan osana ihmisten jokapäiväistä elämää.

2.1.3 Kuva-arkistot

Kuva-arkistot on yleisnimitys kuva-aineistoja hankkiville ja säilyttävälle organisaatioille, jotka voivat toimia itsenäisesti tai osana suurempaa organisaatiota. Kuva-arkistot säilyttävät monentyyppisiä kuva-aineistoja, kuten valokuvia tai mainoksia. (Dölle 2002, 185–186.) Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin vain valokuva-aineistoihin. Valokuva-aineistojen runsaus ja sisällön kirjo aiheuttavat se, että niitä säilytetään hyvin erilaisten organisaatioiden kuva-arkistoissa, kuten museoissa, arkistoissa, kirjastoissa ja kuvatoimistoissa (Dölle 2002, 185–186). Museoiden yhteydessä kuvia on osina esinekeräyksiä tai museoiden erillisissä kuva-arkistoissa. Suomen museolaitos koostuu keskusmuseoista, erikoismuseoista, aluetaidemuseoista ja maakuntamuseoista. Valokuva-aineistoja on ripoteltuna myös lähes kaikentyyppisiin arkistoihin. Suomessa kansallisarkisto ja seitsemän maakunta-arkistoa muodostavat opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvan arkistolaitoksen. Arkistolaitoksen lisäksi keskeisiä toimijoita ovat myös valtion viranomaisten arkistot, kunnalliset arkistot, kirkolliset arkistot, yliopistojen arkistot, erityisaineistoja keräävät arkistot sekä yksityisluontoiset arkistot. Muun muassa Suomen elinkeinoelämän keskusarkisto (*ELKA*) säilyttää elinkeinoelämään liittyvää asiakirjamateriaalia, joka sisältää mittavan valokuvakokoelman. Suomessa on myös

muutama kirjasto, jossa on kuvakokoelmia, mutta vain koska paikkakunnalla ei ole soveliasta museotilaa. (Dölle 2002, 189.) Kuvatoimistot puolestaan ovat yksityisiä yrityksiä, jotka säilyttävät ja keräävät kuvia usein myyntitarkoitukseen. Lisäksi valokuvia löytyy myös paljon yksityisistä kuvakokoelmista (Dölle 2002, 190). Tässä tutkimuksessa kuva-arkistoja käsitellään lähinnä arkisto- ja museotoiminnan yhteydessä.

2.1.4 Ilmiökeskeinen dokumentointi

Ilmiökeskeinen dokumentointi liittyy arkistojen ja museoiden aineistojen hankinnan ja kartutuksen periaatteisiin ja käytäntöihin. Termi ei ole tieteellisessä tutkimuksessa laajasti käytetty, vaikkakin erityisesti museoiden toimintaperiaatteena tuttu. Ilmiökeskeinen dokumentointi pitää sisällään ajatuksen, että tallennettava aineisto on jonkin laajemman ilmiön todistuskappale (Vilkuna 2007, 47). Vapriikin kuva-arkisto käyttää tätä termiä toiminnassaan ja tavoitteessaan, joka on Pirkanmaan alueen dokumentointi. Ilmiökeskeiseen dokumentointiin perehdytään tässä työssä tarkemmin aiemman tutkimuksen yhteydessä sekä tutkimuksen tuloksissa, joissa tuodaan esille kuva-arkiston ilmiökeskeisen dokumentoinnin käytännöt ja miten käsite siellä ymmärretään.

2.2 Yhteiskunnan muistin rakentuminen

Jotta voisimme muistaa menneisyyden, otamme talteen asioita, jotka auttavat meitä muistamisessa. Yhteiskunnallisella tasolla muisti, kuten historiakin on juurtuneena arkistoihin, jolloin voidaan sanoa arkistojen sisältävän yhteiskunnan muistielementit (Schwartz & Cook 2002, 18). Arkistojen tavoin myös kuva-arkistojen voidaan nähdä tallentavan yhteiskuntaamme ja näin ollen rakentavan yhteiskunnan muistia. Koska tutkimusta erityisesti kuva-arkistoista on niukasti, esittelen tässä luvussa yhteiskunnan

muistin rakentumista yleisellä tasolla eri muistiorganisaatioiden, kuten arkistojen ja museoiden näkökulmasta.

2.2.1 Arkistot, muisti ja vallankäyttö

Yhteiskunnan muistin rakentumisesta ja siihen vaikuttavasta muistiorganisaatioiden vallankäytöstä on kirjoitettu paljon. Muun muassa ja Schwartz ja Cook (2002) ovat tuoneet esille arkistojen merkittävän roolin. Arkistot sisältävän todisteet siitä miten oli ennen. Tämän seurauksena arkistoilla on valtava vastuu ja valta siitä mitä arkistoon päätyy säilytykseen. Tehdyillä valinnoilla on perustavanlaatuinen vaikutus siihen, millaiseksi yhteiskunnan muisti muodostuu ja yksilöiden ja yhteiskunnan identiteetti rakentuu. (Schwartz & Cook 2002, 16–18.)

Historiasta löytyy useita esimerkkejä, joissa aineiston hankinnalla ja valinnalla on muokattu kuvaa erinäisistä tapahtumista ja yhteiskunnan historiasta. Esimerkiksi keskiajalla asiakirjahallintaa toteutettiin niin, että lähinnä positiiviseksi luokiteltua ja muistamisen arvoiseksi arvioitua aineistoa säilytettiin. Muun muassa naiset ja heitä koskeva aineisto jätettiin lähes kokonaan arkistoinnin ulkopuolelle. Asiakirjahallinnan parissa työskentelivät pääasiassa miehet. Ensimmäisen maailmansodan aikana puolestaan asiakirjoja seulottiin ja muokattiin tavoitteena kaunistella totuutta ja tuottaa mahdollisimman positiivinen kuva omista joukoista. (Schwartz & Cook 2002, 7.)

Schwartz ja Cook (2002, 18) korostavat monipuolisen aineiston hankinnan merkitystä sekä kehoittavat arkistoammattilaisia tiedostamaan vallankäyttönsä ja pohtimaan sen merkitystä. Valintoihin ja valtaan liittyvät kysymykset on tunnistettu myös museoiden puolella. Davidsonin (2005, 184–186) mukaan museoihin talletettavat

kulttuuriperintöaineistot välittävät tietoa menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevasta ja niiden avulla voidaan muokata yhteiskunnallisia totuuksia. Prosessi sisältää valintoja siitä mitä muistetaan, mitä kerätään ja jätetään keräämättä ja näissä valinnoissa eri kulttuuriperintöinstituutiot käyttävät valtaa. Myös Brown ja Davis-Brown (1998, 17) esittävät että arkistoilla, museoilla ja kirjastoilla on tärkeä rooli ja valtaa yhteiskunnan kollektiivisen muistin rakentajina. Heidän mukaansa arkistot voidaan nähdä enemmänkin muistin valmistajina kuin vartijoina, sillä erilaisia mahdollisia totuuksia on useita (Brown & Davis-Brown 1998, 22). Hyvä esimerkki löytyy kirjastojen toiminnasta. Kirjastot eivät usein hyväksy kokoelmiinsa omakustanteita, osin tilanpuutteen takia. Pääpaino on isoissa julkaisijoissa. Mutta voidaan kysyä, onko se sopiva kriteeri muodostettaessa yhteiskunnan kollektiivista muistia? (Brown & Davis-Brown 1998, 24.)

Muun muassa Millar (2006) on tarttunut tarkemmin siihen mitä muisti itseasiassa on ja kysyy, voidaanko todella ajatella, että arkistot ovat kansalaisten ja kansakunnan muisti? Arkistoista puhutaan usein muistina, mutta yksilön ja yhteisön muistin voidaan nähdä edustavan vain osaa historiasta. Arkisto-aineistot ovat lähinnä kiinnekohtia siihen, mitä yksilön muistot voivat olla ja niitä käytetään muuntamaan yksilön muistot yhteisön muistamiseksi tai muistiksi. Arkisto-aineistot eivät kuitenkaan ole muistia ja tietoa sinänsä. Millar (2006) näkee arkistojen muistin niin sanottuna artikuloituna muistina (*articulate memory*), joka on koottu ja organisoitu yhteisön hyödyn mukaan. Arkistoammattilaisten tulisi ymmärtää, etteivät asiat, joita arkistoihin kerätään ja säilötään ole itsessään muistoja, vaan ne ovat välineitä tukea yksilön muistia ja muistoja. Arkistojen tulisi pyrkiä säilyttämään näitä välineitä koko yhteisön hyödyksi. (Millar 2006, 105–126.)

2.2.2 Yksityisluontoisen aineiston merkitys

Jotta yhteiskunnasta ja sen toiminnasta sekä ajan ilmiöistä saataisiin tarpeeksi kattava kuva, on tarpeen ottaa talteen myös yksityisten ihmisten aineistoja. Ilman niitä kuva yhteiskunnasta olisi vajaa. (Lybeck et al 2005, 197.) Yksityisaineistoilla voidaan edesauttaa kattavamman yhteiskunnallisen muistin rakentumista.

Tällä hetkellä esimerkiksi arkistointi on kuitenkin edelleen pitkälti keskittynyt hallinnollisiin instituutioihin ja asiakirjoihin, jotka tallentavat ihmisistä vain hallinnollista tietoa. Yksityisluontoista aineistoa tallennetaan lähinnä yhdistysten ynnä muiden organisaatioiden omasta aloitteesta, eikä niinkään lain määrittämien velvoitteiden takia. Nykyään kaikkia arkistoja kuitenkin rohkaistaan tutkimaan myös yksityishenkilöiden ja perheiden omia asiakirjoja. Näin saadaan luotua rikkaampi ja kuvaavampi yhteiskunnallinen muisti. (Piggott 2005, 309–310.) Muun muassa Suomen arkistolaitos on kirjannut vuoden 2015 strategiaansa, että yksityisen asiakirja-aineiston hankinnassa pyritään ennakoivasti varmistamaan, että aineistot edustavat autenttisesti, tasapuolisesti ja riittävästi eri aikakausien keskeisiä toimijoita. Yksityisarkistojen hankinnassa painotetaan sellaisten toimijoiden tuottamien aineistojen hankintaa, jotka tällä hetkellä ovat vaikuttavuuteensa nähden arkistoissa aliedustettuja. (Arkistolaitos 2010.)

Wong (2009) on kirjoittanut yksityisluontoisen asiakirja-aineiston merkityksestä yhteiskunnan muistille. Wongin (2009) mukaan asiakirjan käsite on kehittynyt sen institutionaalisista juurista käsittämään myös yksityisten ihmisten aineistot. Yksityisten ihmisten asiakirjat ja dokumentit säilyttävät yksilöllistä historiaa, muistia ja kokemuksia ja mahdollistavat sen, että jokainen voi tulla muistetuksi. Yksityisluontoinen aineisto varmistaa sen, että me emme unohda, emmekä tule unohdetuksi. (Wong, 2009.)

Valitettavasti marginaalisimmat ihmisryhmät saattavat kuitenkin usein jäädä dokumentoinnin ulkopuolelle ja heidät saatetaan helposti unohtaa. Wongin (2009) mukaan juuri tällaisiin ihmisryhmiin tulisi arkistoissa ja hankinnassa keskittyä, sillä arkistojen tulee kertoa meidän kaikkien tarina.

Hobbs (2001) on kirjoituksissaan käsitellyt yksityisluontoista aineistoa ja toteaa, että sen hankinnasta ja merkityksestä ei ole käyty tarpeeksi keskustelua. Yksityisluontoisen aineiston hankinta eroaa hallinnollisen materiaalin hankinnasta monella tapaa, joten niihin vaaditaan oma lähestymistapansa, mikä tulisi ottaa huomioon. Yksityisessä aineistossa on aina läsnä henkilökohtainen näkökulma ja intiimiys mitä hallinnollisessa aineistossa ei ole. Alan ammattilaisten tulisi myös päästä eroon ajatuksesta, että kaikki asiakirjat ja dokumentit otetaan talteen todistusvoimaisuutensa takia. Yksityisluontoisen aineiston merkitys on usein enemmän niiden välittämässä tunteissa ja suhteissa. (Hobbs, 2001.) Hobbsin (2001, 135) mukaan tulevaisuudessa arkistojen tulisi keskittyä enemmän dokumentoimaan monimutkaista ihmisyyttämme, kuin pinnallisia aktiviteetteja.

2.3 Arjen valokuvaus

Arjen valokuvat ovat osa yksityisluontoista aineistoa, jonka talteen ottamisella voi olla suuri merkitys yhteiskunnan muistin rakentumisessa. Tässä luvussa esittelen arjen valokuvausta ilmiönä, sen sisällöllistä merkitystä sekä siihen liittyvää tutkimusta.

Valokuvia ja valokuvausta arkipäivän ilmiönä on tutkittu jo vuosikymmeniä sosiologian näkökulmasta. Erityisesti perhevalokuvia (*family snaps*, *family photos*) on pyritty tulkitsemaan niiden merkitysten kautta. Spencen ja Hollandin (1991) kokoomateos ”Family snaps - the meaning of domestic photography” sisältää eri näkökulmia perhevalokuvaan

esseiden muodossa. Teoksessa julkaistu Watneyn (1991) essee ”Ordinary boys” tuo esille, miten ihmisten henkilökohtaiset arkiset valokuvat voivat dokumentoida ja välittää tietoa erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä tai ryhmistä, mikä puolestaan on tärkeää yhteiskunnan muistin rakentumiselle. Hän viittaa omiin valokuviinsa, joista voidaan tulkita millaista oli elää homoseksuaalina miehenä 1960- ja 1970-luvulla Isossa Britanniassa. Arjen valokuvia ei tulisikaan nähdä vain kiinnekohtina yksityisten ihmisten muistoihin, vaan kiinnekohtana laajempiin yhteiskunnallisiin merkityksiin. Walkerdine (1991) puolestaan pohtii esseessään ”Behind the painted smile”, miten käytämme valokuvia ja valokuvausta muokkaamaan minuuttamme ja muistojamme. Mitä valokuvia säilytämme, mitä vaalimme ja mitä tuhoamme tai piilotamme, kertoo siitä, millaisena haluamme itsemme nähtävän ja muistettavan.

Chalfen (1987) on tutkinut antropologisesti ihmisten valokuvakokoelmia ja tehnyt kyselytutkimuksia tavoitteenaan selvittää miten ja missä tilanteissa ihmiset ottavat kuvia ja mihin kuvia käytetään. Chalfenin (1987) analyysin tuloksena on, että spontaanina pidetyn tilannekuvan ottamiseen ja käyttöön liittyy paljon sosiaalista ja kulttuurisidonnaista käytöstä ja merkityksiä. Myös Harrison (2004) on päätenyt samantapaisiin tuloksiin ja hän esittää, että arjen valokuvaus liittyy tiiviisti tiettyntyyppisiin aiheisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin. On myös tilanteita, joissa valokuvausta ei nähdä niin soveliaaksi, kuten hautajaiset. Arjen valokuvaus ei usein välttämättä kuitenkaan liity edes varsinaiseen ihmisten arkeen ja jokapäiväiseen elämään sen kaikessa kirjossa. Valokuvat keskittyvät usein iloisiin hetkiin, matkustamiseen ja juhliin. Todellinen arki, kuten ehkä ikäviltä tuntuvat kotityöt jäävät usein pois albumeista ja kuvalaatoista. Hyvä esimerkki ovat kuvat ihmisistä töissä, jotka loistavat poissaolollaan kotialbumeissa. Kaikki tämä kietoutuu arvoihin ja asenteisiin, mitä pidämme kuvaamisen arvoisena. (Harrison 2004, 28–33.) Arjen valokuvat ja yksityisluontoinen materiaalit eivät siis välttämättä kuvaa ihmisten arkea

objektiivisesti tai kattavasti. Tämä on tärkeää huomioida ja tiedostaa ja pyrkiä valokuvien talteenotossa löytämään myös puuttuvaa materiaalia.

2.3.1 Arjen valokuvauksen digitalisoituminen ja muutos

1970-luvun alussa lähes jokaisella amerikkalaisella ja länsieurooppalaisella kotitaloudella oli kamera. Valokuvaus keskittyi dokumentoimaan perhe-elämää ja valokuvat päätyivät esimerkiksi perhealbumeihin. Kuvien tärkein merkitys oli muistaminen ja tapahtumien todentaminen ja tallettaminen. (Van Dijck 2008, 58–60.) Nykyään kameroita löytyy perheistä jo useilta perheenjäseniltä ja 2000-luvun vaihteessa yleistynyt kameroiden digitaalitekniikka sekä yhteiskunnan sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset ovat muuttaneet arjen valokuvauksen luonnetta ja merkitystä. Tilanteet joissa kuvia otetaan, ovat entistä monipuolisempia ja valokuvausta ei välttämättä enää liitetä vain tiettyihin tilanteisiin. Arjen valokuvauksen voidaan nähdä laajentuneen kokemusten välittäjäksi ja sosiaalisen viestinnän sekä vuorovaikutuksen välineeksi. (Van Dijk 2008, 70–71.)

Digitaalinen tekniikka on myös muuttanut valokuvan merkitystä muistamisen ja todentamisen välineenä. Valokuvien manipulointi on ollut yleistä jo ennen digitaaliaikaa, mutta se ei koskaan ole ollut tavallisille ihmisille niin helppoa kuin se nyt on. Van Dijckin (2008, 70) mukaan valokuvien manipuloinnista on tullut tapa muokata ihmisten todellisuutta ja identitettiä. Manipuloinnin ensimmäinen vaihe tapahtuu kameran ruudulla tehtäessä päätöstä kuvan säilyttämisestä. Toinen vaihe on kuvan käsittely tietokoneella, jossa kuvaa voidaan muokata lähes rajattomasti; rajata, muuttaa värejä, poistaa kokonaisia ihmisiä tai esineitä. (Van Dijck 2008, 66.) Näin ollen digitaalinen aikakausi asettaa haasteita muistamisen ja todentamisen käsitteille (Van Dijck 2008, 71); niin ihmisten yksityisissä elämässä kuin yhteiskunnan ja sen kollektiivisen muistin yhteydessä.

2.3.2 Kamerapuhelimet

Digitaalisten kameroiden ohella kamerapuhelimet ovat laajentaneet kameran käyttötilanteita ja arjen valokuvauksen tapoja. Tutkimusta kamerapuhelimien käytöstä on toteutettu muun muassa Suomessa¹ ja Japanissa. Japanissa tehdyn Internet-tutkimuksen mukaan 65 % vastaajista oli käyttänyt kamerapuhelinta. 75 % kamerapuhelinta käyttäneistä vastaajista käytti sitä tallentamaan hetkiä perheen, ystävien ja tuttujen kanssa ja 69 % tallentamaan mielenkiintoisia asioita jokapäiväisessä elämässä. (Okabe 2004.) Kamerapuhelimien kuvat voidaan näin ollen nähdä yhtenä merkittävänä osana arjen valokuvia.

Kamerapuhelimen sosiaalista käyttöä tutkinut Okabe (2004) suoritti Japanissa Tokiossa etnograafista tutkimusta kännykkäkameran käyttötavoista. Osallistujia pyydettiin pitämään päiväkirjaa toiminnastaan, jonka jälkeen suoritettiin haastatteluja syvällisempää analyysia varten. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kamerapuhelimen käyttötavat eroavat perinteisen kameran käytöstä monilta osin. Kamerapuhelimia käytetään spontaanimminkin ja henkilökohtaisempiin aiheisiin, mutta kuvien elinikä ja käyttöaika saattavat olla myös perinteisiä kuvia lyhyempi. Kuvia otetaan muistiinpanomaisesti (*visual note taking*) ympäröivästä maailmasta ja kuvissa korostuu ihmisten oma näkökulma ja persoonallisuus. (Okabe 2004.) Koska kamerapuhelin on suurella osalla ihmisistä useammin mukana kuin perinteinen kamera, se mahdollistaa paljon suuremmassa laajuudessa ympäröivän maailman tallentamisen. Kuva-arkistojen näkökulmasta ilmiö on mielenkiintoinen.

¹ Ks. esim. Heli Rantavuon (2008) väitöskirja "Connecting Photos: A Qualitative Study of Cameraphone Photo Use".

2.4 Arkistojen ja museoiden hankinta- ja dokumentointitoiminta

Koska kuva-arkistojen hankinnan ja dokumentointitoiminnan kirjallisuus on vähäistä, käsitellään tässä luvussa sitä, millaista arkistojen ja museoiden hankinta- ja dokumentointitoiminta on ja miten valokuvat ja erityisesti arjen valokuvat näkyvät niissä. Arkistoissa ja museoissa hankintaa ja dokumentointia määrittävät hankintapolitiikka ja kokoelmapolitiikka. Museoiden yhteydessä puhutaan usein kokoelmapolitiikasta kun taas arkistojen yhteydessä hankintapolitiikasta. Kuva-arkistoissa käytetään arkiston luonteesta riippuen molempia.

Arkistoista puhuttaessa hankintapolitiikka liittyy olennaisesti lähinnä yksityisluontoiisiin aineistoihin. Hallinnollisessa kontekstissa toimivilla arkistoilla ei usein ole hankintapolitiikkaa, koska niiden toiminta ja tehtävä liittyy toiminnasta syntyneiden asiakirjojen vastaanottoon laissa määritetyin perustein. Tällöin tietoista hankintaa on hyvin vähän. Tosin esimerkiksi Suomen Arkistolaitos harjoittaa lakisääteisten tehtäviensä puitteista yksityisen asiakirja-aineiston hankintaa jo aiemmin mainituilla painotuksilla (ks. sivu 9).

Hankintapolitiikalla keskitytään tunnistamaan dokumenttien luojien kirjo arkiston toimimalla alueella ja fokusoimalla mitä niistä halutaan saada talteen. Sen avulla pystytään välttämään sekavat ja tehottomat toiminnot hankinnassa. Hankintapolitiikassa tärkeää on usein maantieteellinen raja. Kahdella arkistolla voi olla muuten täysin samankaltainen hankintapolitiikka, mutta rajaamalla hankintaansa maantieteellisesti päällekkäisyyksiltä välttytään. (Pitblado 1993, 6–14.)

Museoiden toiminnassa hankinta ja keräys on keskeinen osa. Hyvät kokoelmat syntyvät huolellisesta suunnittelusta. Kokoelmapolitiikalla museo asettaa rajat keruutoiminnalleen; mitä se kerää ja missä laajuudessa. Arkistojen tavoin myös museoiden toiminnassa alueellinen rajaus on oleellinen. Museon tulee keräystoiminnassaan olla aktiivinen ja päättää mitä kokoelmien tulee sisältää ja tällöin avainasemassa on kokoelmapolitiikka. (Heinonen & Lahti 2001, 77–78.)

2.4.1 Ilmiökeskeinen dokumentointi

Ilmiökeskeiseen dokumentointiin liittyvää tutkimusta ja muuta kirjallisuutta on sekä arkistoista että museoista melko vähän ja terminä se on vähän käytetty. Yleisesti puhutaan dokumentoinnista tai hankinnasta mutta ilmiökeskeisyys on kuitenkin tunnistettavissa, sillä mitään dokumentointia, keräilyä tai hankintaa ei juuri koskaan tehdä sattumanvaraisesti, vaan aineistoa pyritään usein keräämään tietystä aihekokonaisuudesta.

Museoiden kohdalla dokumentointikäytännöillä ja ilmiökeskeisyydellä on pitkät perinteet. Museot eivät pelkästään kerää vanhaa tavaraa vaan dokumentoivat myös oman alansa nykypäivää ja menneisyyttä mahdollisimman kattavasti (Museovirasto 2010). Sotien jälkeen ja erityisesti 1970-luvulla museoiden esinekeskeinen toiminta muuttui enemmän ilmiökeskeiseksi, jolloin tallennettava aineisto nähtiin jonkin laajemman ilmiön todistuskappaleena (Vilkuna 2007, 47). Ilmiökeskeisen dokumentoinnin nähdään liityvän vahvasti lähihistoriaan ja nykypäivään ja museoammattilaisten tulisikin oivaltaa, mitkä tämän päivän ilmiöistä ovat kiinnostavia tulevaisuuden kannalta (Kostet 2007, 147). Yksi suosittu ilmiöiden dokumentoinnin keino erityisesti kuva-arkistoissa on dokumenttikuvaus, jota tehdään usein ennalta määritellyistä aiheista tai ilmiöistä. Dokumentoitavat aiheet vaihtelevat historiallisista rakennuksista ja rekonstruoiduista tilanteista tämän päivän

arkisiin ilmiöihin tai tapoihin (Dölle 1989, 84). Tutkimusta toteutetuista dokumentointiprojekteista tai ilmiökeskeisen dokumentoinnin merkityksestä ei kuitenkaan juuri ole.

Yksi esimerkki ilmiökeskeisestä dokumentoinnin käytännön toiminnasta on ruotsalainen museoiden yhteenliittymä Samdok-organisaatio, joka on tarttunut jo vuosikymmenien ajan nykypäivän ilmiöiden tallentamiseen. Samdok perustuu ajatukselle, että museoiden tulee yhdessä harjoittaa laaja-alaista ja laadukasta nykyajan tallennusta voidakseen sekä nykyhetkessä että tulevaisuudessa välittää syvällistä tietoa yhteiskunnasta ja sen ilmiöistä. Samdok jakaantuu kahdeksaan työryhmään eli pooliin ja jokaiselle poolille on määritelty oma aihealueensa jonka ilmiöitä he pyrkivät dokumentoimaan. (Nordiska Museet 2010.) Dokumentointitoimintansa lisäksi Samdok tuottaa myös erilaisia julkaisuja ja tutkimusta.

Samdokin tutkijan Steenin (2004, 196) mukaan kulttuurihistoriallisten museoiden erityispiirre on, että ne ilmentävät ihmisten kokemuksia. Ne on nähty yhteiskunnan muistina, joilla on valta ja vastuu päättää siitä mitä tulisi tallettaa ja jotka toimivat tarinoiden kertojina. Tämän vaatimuksen vuoksi museoiden tulisi kerätä myös nykyaikaa. Siinä on paljon haasteita, sillä voidaan ajatella, että nyky maailma on liian kaaottinen ja iso kokonaisuus ymmärrettäväksi, eikä voida määrittää mikä on tärkeää. Mutta se juuri on museoiden tehtävä. Keräämättä jättämiselläkin on omat seurauksensa. Samdok on nähty työkaluna keräämisen ongelmaan. Sen poolien tehtävä on päättää mitä kerätään sekä ymmärtää mitä on kerätty, jotta se voidaan kommunikoida yleisölle. (Steen 2004, 196–202.)

2.4.2 Samuelsingin dokumentaatiostrategia

Samuelsingin (1991–1992) kehittämän arkistojen toimintaan liittyvän dokumentaatiostrategian (*documentation strategy*) käsite on arkistojen puolella hyvin lähellä sitä, miten ilmiökeskeinen dokumentointi voidaan ymmärtää. Dokumentaatiostrategia pyrkii määrittelemään alueen jota halutaan dokumentoida, dokumentointiin liittyvät ongelmat sekä varmistamaan, että kaikki tärkeä tieto halutulta alueelta saadaan säilytettyä. Strategiaa lähdetään usein kehittämään, koska tulee ilmi, että jokin yhteiskunnan ilmiö tai osa on heikosti dokumentoitu. Strategiassa tulisi ottaa huomioon eri instituutiot huomioiden myös yksityiset toimijat ja ihmiset. (Samuels 1986, 115.)

Dokumentaatiostrategiaan kuuluu neljä vaihetta. Ensin määritellään ja valitaan dokumentoitava aihe. Seuraavaksi perustetaan projektiryhmä vetämään dokumentointiprojektia. Kolmanneksi hahmotetaan dokumentoitava aihe ja mitä kaikkea materiaalia siitä on saatavissa ja mitä lisäksi tulisi dokumentoida. Painopiste ei ole vain historiassa ja olemassaolevissa dokumenteissa vaan siinä mitä dokumentoitavista asioista tulisi saada talteen. Viimeisessä vaiheessa valitaan talteen otettavat dokumentit sekä määritellään niiden talletuspaikka. (Samuels 1986, 116–123.) Samuels (1986, 117) tunnistaa myös ongelmia erityisesti dokumentoitavien aiheiden valinnassa. Hänen mukaansa tulevaisuuden tutkimustarpeita ei kuitenkaan voida tarkkaan arvioida, vaan aiheiden valinnan tulee perustua tämän päivän tarpeisiin ja arvoihin. Ongelmia voi myös syntyä sopivan talletuspaikan löytämisessä, kun dokumentoitava aihe ei ole suoraan kytköksissä tiettyyn instituutioon (Samuels 1986, 123–124). Projektin kokonaisuuden kannalta haasteellista on eri instituutioiden yhteistyö sekä työn koordinointi (Samuels 1986, 120).

Samuelsin (1991–1992, 127–129) mukaan arkistojen ei tulisi toimia vain passiivisina vastaanottajina, vaan määriteltyjen aihealueiden tai ilmiöiden dokumentointi tulisi suunnitella entistä perusteellisemmin etukäteen ja tehdä entistä enemmän yhteistyötä eri instituutioiden välillä. Samuelsin teoriat ovat hyvin kokonaisvaltaisia ja keskittyvät pääasiassa arkistoihin ja asiakirjoihin, mutta dokumentoinnin periaatteet sopivat myös muihin ympäristöihin.

2.4.3 Kanadan total archives -konsepti

Kanada on hyvä esimerkki siitä, miten kokonaisvaltaista arkistoinnin ajatusta ja yksityisten toimijoiden aineistojen hankintaa voidaan toteuttaa valtiollisella tasolla. Millar (1998) on tutkinut ”totaalisten arkistojen” total archives -käsitteen historiaa ja kehitystä Kanadassa. Total archives -ajattelutavan historia alkoi jo 1800-luvulla mutta käsitteenä se syntyi 1970-luvulla. (Millar 1998, 105.) Se painotti hallinnon roolia historiallisten asiakirjojen säilyttämisessä ja korosti, että yksityiset asiakirjat ovat aivan yhtä tärkeitä kuin julkisetkin Kanadan historian, identiteetin ja kulttuuriperinnön tallettamisessa (Millar 1998, 116). Julkishallinnolla nähtiin olevan vastuu yhteiskunnasta ja kansalaisista ja asiakirjoja tuli tallettaa kaikista eri lähteistä ja kaikissa eri muodoissa; papereita, äänitteitä, valokuvia, ja videota. (Millar 1998, 117.)

Total archives -konsepti sai kuitenkin kritiikkiä. Nähtiin, että konseptin ei tulisi tarkoittaa, että julkiset arkistot säilyttäisivät kaikkia asiakirjoja, vaan että vastuuta tulisi jakaa ja asiakirjojen luojien tulisi ottaa enemmän vastuuta omista materiaaleistaan. (Millar 1998, 122.) Yksityisten aineistojen osalta pelättiin, että keskitetty arkistointi veisi paikalliset asiakirjat liian kauas ja tekisi mahdottomaksi paikallisten arkistojen synnyn ja toiminnan. Paikallisia arkistoja pidettiin kuitenkin tärkeinä, sillä ihmiset haluavat helpon pääsyn heidän

historiaansa. (Millar 1998, 122–123.) 1990-luvun vaihteessa total archives -konseptin korostus muuttuikin uuden arkistosysteemin (*archival system*) etsintään ja kehitykseen. Total archives -ymmärrettiinkin nyt monimuotoisuutena ja koko kokonaisuuden kattavana vastuuna arkistoista aina kansalliselta tasolta paikallisiin yhteisöihin. Yksittäisten toimijoiden vastuuta korostettiin. (Millar 1998, 124.)

Kanadassa on ajan saatossa tultu kauas total archives -käsitteen juurista, jossa yksityisten aineistojen hankinta julkishallinnon toimesta oli keskeinen tavoite, mutta sitä ei kuitenkaan ole unohdettu. Kanadan kansallisarkisto on julkistanut, että sillä on vastuu myös yksityisten aineistojen säilyttämisestä kulttuuriperinnön turvaamiseksi (Millar 1998, 136–137). Total archives korosti alun perin julkishallinnon vastuuta, uudempi arkistosysteemi on tuonut käytäntöön vastuun jakamisen (Millar 1998, 139). Millar (1998, 137) näkee, että Kanadan arkistosysteemi on kuitenkin vielä hajanainen ja ristiriitoja käytännöissä on olemassa. Total archives -konsepti on kuitenkin merkittävä kokonaisvaltaisessa näkemyksessään ja yksityisten aineistojen huomioon ottamisessa.

2.4.4 Valokuvien hankinta

Valokuvien merkitys arkistoille ja museoille ja menneisyyden dokumentoinnille on tunnustettu jo vuosisadan ajan mutta pitkään niiden arvo nähtiin lähinnä kuvituksena eikä niiden sisältäminä merkityksinä ja informaationa (Leary 1985, 2–6). Valokuvien tärkeimpänä ominaisuutena voidaan kuitenkin pitää juuri niiden tarjoamaa informaatiota (Charbonneau 2005, 120).

Valokuvien hankinnan peruseräitä arkistoihin pääosin historiallisten valokuvien osalta hallinnollisessa kontekstissa on käsitelty muun muassa Leary (1985) ja Charbonneau

(2005). Learyn (1985, 12–15) mukaan jokaisen valokuvia hankkivan arkistollisen instituution tulisi tuottaa kirjallinen hankintapolitiikka ja pitäytyä tiukasti sen asettamissa reunaehdoissa toimintansa selkeyttämiseksi. Arkistoammattilaisten tulisi myös omata riittävät perustiedot valokuvauksesta (Leary 1985, 16–17). Arkistossa tulisi määritellä, ketkä aineistoja tulevat käyttämään ja millä tavoin. Haluttujen aihepiirien määrittelyllä saadaan puolestaan rajattua hankintaa lisää. Leary (1985, 81–91) ottaa esille myös hallinnon ulkopuoliset lähteet, joista hän nostaa esille kolme tärkeintä: uutiskuvat, kaupalliset kuvat ja amatöörivalokuvat. Näiden kuvien talteen saamiseksi hän korostaa arkiston aloitetta. Amatöörivalokuvien osalta tärkeää on hankkia aiheeltaan merkittäviä valokuvia, jotka valottavat ihmisten elämän intiimiä ja rutiininomaista puolta. Kuvien laatuvaatimukset tulisi myös asettaa matalalle. (Leary 1985, 102.)

Leary (1985, 31–39) esittää myös, että tehokkaaseen hankintapolitiikkaan kuuluu säännöllisesti suoritettavia tutkimuksia tai selvityksiä aineistosta, jota arkistolla ei vielä ole. Tutkimuksien avulla saadaan kartoitettua valokuvia hallussaan pitävien instituutioiden aineistoa ja tuotua esille niiden pysyvän säilyttämisen tärkeys. Tutkimuksen tulokset voivat auttaa myös perustelemaan arkiston budjettia ja määrärahojen lisäystä (Leary 1985, 31).

Muun muassa Berger (2009) on nostanut voimakkaasti esille arjen valokuvien hankinnan tärkeyden. Hänen mukaansa arjen valokuvilla ja amatöörivalokuvilla on nykyään kysyntää monissa yhteyksissä, sillä ne nähdään usein aidompina ja todenmukaisempina kuin ammatti- tai lehtikuvaajien ottamat kuvat. (Berger, 2009, 34). Tämän vuoksi arkistot, museot ja muut tahot ovat havahtuneet myös niiden keräämiseen ja kiinnostus arjen valokuvien hankintaan on selvästi lisääntynyt.

2.4.5 Arjen valokuvien hankinta- ja tallennusprojekteja

Arjen valokuvien hankintaa on toteutettu viime vuosina erilaisissa projekteissa ympäri maailmaa. Monissa projekteissa tavoitteena ei välttämättä ole ollut aineiston hankinta pysyvään säilytykseen arkistoon, vaan asioita ja ilmiöitä on tallennettu hyvin erilaisin tavoin ja tavoittein. Esimerkiksi Yhdysvalloissa New Yorkissa 11.9.2001 tapahtuneiden terroristihyökkäysten jälkeen paikallinen galleria alkoi kerätä tavallisten ihmisten sekä ammattikuvaajien ottamia valokuvia julkiseksi näyttelyksi. Kuvissa näkyi savuavia torneja, järkyttyneiden ihmisten kasvoja, tuhoutunutta ympäristöä ja palomiehiä. Vuonna 2008 näistä kuvista oli näyttely New-York Historical Society museossa. (Berger 2009, 34.) Kuvia ei ehkä voida nähdä perinteisiksi arjen valokuviksi poikkeuksellisen aiheen takia, mutta niiden voidaan nähdä välittäneen se, miten ihmiset kokivat ja näkivät tapahtuneen.

Toinen amerikkalainen esimerkki hankinnasta liittyy Irakin sotaan. Amerikkalainen GQ-lehti otti yhteyttä Irakissa oleviin amerikkalaisiin sotilaisiin kerätäkseen valokuvia kuvareportaasia varten. Saatujen kuvien määrästä ja laadusta kävi ilmi, että sotilaille kamera tai kännykkäkamera tuntui olevan yhtä normaali varuste kuin kypärä tai ase. Kuvissa näkyi sotilaita jokapäiväisissä puuhissaan, tai ympäristöä kuvattuna panssaroitujen autojen ikkunoiden läpi. Kuvat antoivat aivan ainutlaatuisen kuvan sodasta ja siellä olevista sotilaista. (Berger 2009, 36.)

Suomalaisissa museoissa, arkistoissa ja muissa kulttuuriorganisaatioissa on toteutettu joitakin keräysprojekteja, joissa ollaan oltu kiinnostuneita tavallisten ihmisten valokuvista ja kotialbumeissa. Helsinkiläinen Albumit auki –hankkeen tavoitteena oli kerätä kattava

tietokanta valokuvia Helsingistä ja helsinkiläisten elämästä.² Valokuvatietokantaan kerättiin kuvia vuodesta 2003 alkaen Kontulan ostoskeskuksessa sijaitsevassa Kontupisteessä, jonne ihmisillä oli mahdollisuus tuoda valokuvia skannattavaksi. Albumit auki on tuhansia kuvia sisältävä valokuva-albumi. Sitä selailemalla pääsee tutustumaan ainutlaatuisella tavalla elämään Helsingissä eri aikoina. Projekti oli EU:n Urban II -yhteisöaloiteohjelman rahoittama, vuoden 2006 lopussa rahoitus Albumeille päättyi. Albumit auki -verkkoarkistolla on saamiinsa kuviin ainoastaan näyttöoikeus internetissä. Kuvia ei siis kerätty pitkäaikaiseen säilytykseen arkistoon tai museoon. Kuvien oikeudet jäivät niiden omistajille. (Albumit auki 2008.) Hanke ei takaa aineiston pysyvää säilytystä parhaalla mahdollisella tavalla mutta onnistui kuitenkin dokumentoimaan sitä omalla tavallaan.

Internetin hyödyntämistä kokoelmien kartuttamisessa on kokeiltu useissa ulkomaisissa projekteissa, mutta Suomessa ei juurikaan. Picture Australia on Australian kansalliskirjaston hanke, jossa useiden eri kulttuuriorganisaatioiden kuva-arkistoja on tuotu nähtäväksi verkon kautta.³ Tämän lisäksi ihmisillä on mahdollisuus jakaa omia valokuviaan. Kuvien jakaminen tapahtuu Flickr-kuvapalvelun kautta, jossa Picture Australia –hankeella on kolme ryhmää eriaiheisille kuville; ihmiset, paikat ja tapahtumat (*people, places and events*), meidän kaupunkimme (*ourtown*) sekä uudelleenkuvitettu Australia (*re-picture Australia*). (Picture Australia 2010.) Flickr on vuodesta 2004 toiminut ilmainen kuvien jakamisen yhteisö johon voi liittyä kuka tahansa.⁴ Flickrin ladatut kuvat linkitetään Picture Australian sivuille, eli kuvat ovat haettavissa sen hakutoiminnon avulla. Picture Australiassa mukana olevat organisaatiot käyvät säännöllisesti läpi Flickrissä

² Albumit auki <http://www.albumit.lasipalatsi.fi>

³ Picture Australia <http://www.pictureaustralia.org>

⁴ Flickr <http://www.flickr.com>

julkaistuja kuvia ja jos ovat kiinnostuneita saamaan jonkun kuvan pysyvään säilytykseen, ottavat yhteyttä kuvan jakajaan. (Picture Australia 2010.)

The Great War Archive on Oxfordin yliopiston toteuttama ja JISC:n (*Joint Information Systems Committee*) digitointiohjelman rahoittama hanke joka toteutettiin vuonna 2008.⁵ Hankeen tavoite oli kerätä digitoitua materiaalia ensimmäisestä maailmansodasta opiskelun ja tutkimuksen käyttöön. Materiaalia pystyi luovuttamaan verkkoon rakennetun palvelun avulla. Hanke tuotti noin 6500 digitaalista tiedostoa. Hanke toteutettiin, koska perinteinen hankinta ja organisaatiolle koituva digitointityö nähtiin liian suuritöiseksi ja haluttiin hyödyntää ihmisten kiinnostusta ja halua itse saattaa tärkeää aineistoaan nähtäville. Hankeen aikana järjestettiin myös tilaisuuksia joihin ihmiset saivat tuoda materiaaliaan digitoitavaksi. Aineiston luovuttajien tuli hyväksyä tekijänoikeuslisenssi, joka mahdollisti kuvien levittämisen ja käytön poissulkien kaupallisen käytön. (University of Oxford 2010.) Hanke osoitti hyvin, että Internetin hyödyntäminen voi toimia ja oikein toteutettuna ihmiset ovat valmiita osallistumaan ja näkemään vaivaa aineistojensa luovuttamiseen ja jakamiseen.

⁵ The Great War Archive <http://www.oucs.ox.ac.uk/ww1lit/gwa>

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tutkimuksen tapaus

3.1.1 Tapausorganisaatio Vapriikin kuva-arkisto

Tutkimuksen tapausorganisaatio on Tampereella Tampellan alueella toimiva Vapriikin kuva-arkisto. Kuva-arkiston valinta tutkimuskohteeksi perustui omaan kiinnostukseeni. Olin ottanut syksyllä 2009 yhteyttä kuva-arkistoon, sillä olin kiinnostunut mahdollisesta graduyhteistyöstä heidän kanssaan. Keskusteluissa ilmeni, että kuva-arkistolla oli aikomuksena aloittaa projekti tamperelaisen rockmusiikin ja -kulttuurin dokumentoinnista, jossa pyrittäisiin hyödyntämään tavallisten ihmisten valokuvia ja testaamaan Internetin soveltuvuutta aineiston kartuttamisessa. Kiinnostuin välittömästi hankkeesta, sillä olin aiemmissa opinnoissani ollut kiinnostunut yhteiskunnan muistin rakentumisesta ja yksityisluontoisen aineiston merkityksestä. Sopimus graduharjoittelusta syntyi loppuvuodesta 2009 ja aloitin kolme kuukauden työsuhteeni kuva-arkistolla 4.1.2010.

3.1.2 Vapriikin kuva-arkiston toiminnan kuvaus

Museokeskus Vapriikissa toimiva kuva-arkisto aloitti toimintansa toukokuussa 1983. Nyt Vapriikin kuva-arkisto on osa Tampereen kaupungin museopalveluita ja historiallisia museoita, jotka toimivat pirkanmaalaisen ja tamperelaisen kulttuurin ja elämäntavan tallettajana, tutkijana ja esittelijänä. Kuva-arkiston valokuvakokoelmat koostuvat viiden erillisenä toimineen museon kokoelmien lisäksi kaupunginarkiston valokuvakokoelmasta. Kuva-arkistoon sijoitettiin 2000-luvun alussa myös Suomen Jääkiekkomuseon valokuvakokoelma.

Kuva-arkistolla on käytössään Siiri-tietokanta, joka on mahdollistanut kuvakokoelmien dokumentoinnin ja kokonaishallinnan kehittymisen sekä valokuvien laajemman ja aktiivisemmän saavutettavuuden.⁶ Siiri-tietokannan verkkopalvelun kautta kuvia on tarjolla asiakkaille yli 60 000.

Kuva-arkisto on linjannut toimintaansa vuoden 2009 Tampereen historiallisten museoiden kokoelmayksiköiden kokoelmapoliittisessa ohjelmassa. Ohjelman mukaan kuva-arkiston aineiston kartutuksen painopistealueet kohdistuvat paikallisiin, tamperelaisiin sekä laajemmin alueellisiin, pirkanmaalaisiin tapahtumiin, maisemiin ja ilmiöihin. Paikalliseen tallennuksen yhtyedessä mainitaan tavoitteet tamperelaisten elämänpiirin ja nykyilmiöiden dokumentoinnista.

Kartutus tapahtuu kahdella tavalla; aktiivisella ja passiivisella. Aktiivisella kartutuksella tarkoitetaan toimintaa, joka tapahtuu kuva-arkiston henkilökunnan omasta aloitteesta ja pohjautuu kartutukselle luotuihin painopisteisiin. Passiivisella kartutuksella tarkoitetaan kartutustoimintaa, jossa aloitteen tekijänä on arkiston ulkopuolinen taho, yksityinen kansalainen, yritys tai yhteisö. Kokoelmapoliittisessa ohjelmassa nostetaan esille erityisesti nykyhetken dokumentoinnin aktiivinen suunnitteleminen ja todetaan, että nykyhetkessä elämäalueita ja ilmiöitä on niin paljon, ettei kaikkea kuitenkaan ole mahdollista dokumentoida. Haasteena onkin suunnata kartutusta Tampereen kaupungin kehityksen ja imagon mukaisesti. (Tampereen museoiden kokoelmapalvelut 2009.)

Kuvia vastaanottaessa kuva-arkistossa käytetään vakiomuotoista lahjoitussopimusta, jossa sekä kuvien omistusoikeus että kuviin liittyvät tekijänoikeudet siirtyvät kuva-

⁶ Siiri-tietokanta <http://siiri.tampere.fi/VALOKUVA/web/index.do>

arkistolle. Mikäli kokoelma lainataan kuva-arkistolle, tehdään sopimus lainauksesta sekä siitä, että oikeudet digitoituihin kuvatiedostoihin siirtyvät kuva-arkistolle. Sopimuksia tehdään myös rajoitetuilla oikeuksilla. (Tampereen museoiden kokoelmapalvelut 2009.)

Kokoelmapoliittisen ohjelman lisäksi kuva-arkistossa laaditaan joka vuodelle vuosisuunnitelma.⁷ Vuoden 2010 vuosisuunnitelman mukaan kuva-arkistossa pyritään tehostamaan ilmiökeskeistä nykyajan dokumentointia ja sen käytäntöjen kehittämistä pilottihankkeen avulla. Samalla on tavoitteena luoda parhaat mahdolliset käytännöt ilmiökeskeisen nykydokumentoinnin tueksi ja julkistaa ne suomalaisen kokoelmayhteistyön ja muiden museoiden käyttöön.

Arjen valokuvien osuutta tai merkitystä kuva-arkiston toiminnassa ei ole kirjattu näkyvästi arkiston kokoelmapolitiikkaan tai vuosisuunnitelmaan, mutta kiinnostusta niiden aktiivisempaan hyödyntämiseen on noussut esille. Vuosisuunnitelmaan on kirjattu tavoite yhä laajemmasta sähköisten palveluiden hyödyntämisestä. Sen mukaan urbaanin kulttuurin ja toisaalta digitaalisten aineistojen tallentamisen haasteeseen halutaan vastata selvittämällä uusien sähköisten palveluiden kehittämistä tavoitteena mahdollisuus tallentaa nykyistä enemmän aineistoa arkiston kokoelmiin verkkopalveluiden kautta.

3.1.3 Rokkia Mansesta -tallennusprojekti

Vapriikin kuva-arkiston suunnitelmien mukaisesti ja tavoitteisiin vastaamiseksi arkistossa päätettiin toteuttaa pilottihankkeena tamperelaisen rockmusiikin ja -kulttuurin tallennusprojekti Rokkia Mansesta. Tallennusprojekti aloitettiin tammikuussa 2010 yhteistyössä Vapriikin museon kanssa ja projektilla pyrittiin dokumentoimaan rock-ilmiötä

⁷ Vapriikin kuva-arkiston vuosisuunnitelma 2010. Organisaation sisäinen dokumentti.

hyvin monipuolisesti hankkimalla aiheeseen liittyvää sekä ammattimaista että arjen valokuva-aineistoa, esineistöä ja muuta materiaalia. Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin vain Vapriikin kuva-arkiston toiminta-alueeseen, eli valokuva-aineistoihin, näkökulmana arjen valokuvat.

Tampereen museoilla oli ollut vuoden 2009 lopusta lähtien kehitteillä sosiaalinen museopalvelu Solmu museoiden ja kaupunkilaisten tiedon ja materiaalin jakamiseen Internetin välityksellä.⁸ Palvelu oli tätä tutkimusta aloittaessani vasta idean ja aloitetun konseptisuunnitelman asteella. Lähtökohtana oli, että Rokkia Mansesta -projekti toteutettaisiin Solmun pilottihankkeena ja että Solmu-palvelua pyritäisiin hyödyntämään erityisesti arjen valokuvien hankinnassa ja ihmisten tavoittamisessa. Solmun suunnittelu ja toteutus kulkivat näin ollen yhdessä Rokkia Mansesta -tallennusprojektin kanssa.

Projektiryhmä koostui seitsemästä jäsenestä, joista noin kolme voidaan luokitella ydinjäseniksi. Ydinjäsenet olivat projektissa mukana alusta loppuun täysipainoisesti jokaisella osa-alueella ja muut jäsenet vaihtelevasti projektin eri vaiheissa ja osa-alueissa. Oma roolini projektissa oli toimia projektiryhmän täysipainoisena jäsenenä suunnittelusta toteutukseen ja seurantaan. Projektin toteutuksen aktiivivaihe sijoittui aikavälille Tammikuu–Maaliskuu 2010.

3.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten arjen valokuvia voidaan hyödyntää ilmiökeskeisessä dokumentoinnissa ja kuva-arkiston rakentamisessa. Tutkimusta

⁸ Solmu <http://www.museosolmu.fi>

lähestytään yhden tapauksen kautta. Tutkimuksen tapauksena toimii Vapriikin kuva-arkisto ja siellä toteutettava Rokkia Mansesta -tallennusprojekti tamperelaisen rockmusiikin ja -kulttuurin dokumentoinnista ja tallennuksesta. Tutkimuksen kohteeksi voidaan määritellä kaksi eri osa-aluetta; ilmiökeskeinen dokumentointi ja arjen valokuvat kuva-arkistolla ennen projektia, sekä projekti uutena tapana hankkia aineistoa. Tavoitteena on selvittää miten Rokkia Mansesta -tallennusprojektilla testattu tallennustapa, ja erityisesti käytetty verkkopalvelu, soveltuvat arjen valokuvien hankintaan. Tutkimuksessa ei puututa projektiryhmän työskentelytapoihin tai keskinäiseen toimintaan, vaan pääpaino on projektin sisällöllisissä asioissa.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten ilmiökeskeinen dokumentointi ymmärretään kuva-arkistossa ja mitä erityispiirteitä siihen liittyy?
2. Miten arjen valokuvat ovat näkyneet kuva-arkiston toiminnassa ennen Rokkia Mansesta -tallennusprojektia?
3. Miksi Rokkia Mansesta -tallennusprojekti päätettiin toteuttaa ja mitkä olivat projektin tavoitteet arjen valokuvien osalta?
4. Miten tallennusprojekti suunniteltiin ja toteutettiin ja mitä haasteita ja ongelmia siihen liittyy?
5. Miten arjen valokuvien hankinta onnistui asetettujen tavoitteiden osalta?
6. Mitä hyviä käytäntöjä ja/tai kehittämistarpeita projektista voidaan tunnistaa?

Ensimmäisellä ja toisella tutkimuskysymyksellä on tarkoitus selvittää Vapriikin kuva-arkiston tilanne ja käytännöt arjen valokuvien ja ilmiökeskeisen dokumentoinnin osalta ennen uuden tallennustavan kokeilua. Kolmannella tutkimuskysymyksellä selvitetään tallennusprojektin lähtökohdat ja tavoitteet. Neljännellä ja viidennellä kysymyksellä selvitetään projektin kulku sekä asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Lopuksi

kuudennella tutkimuskysymyksellä selvitetään tallennusprojektista saatuja mahdollisia hyviä käytäntöjä tai kehittämistarpeita sekä Vapriikin kuva-arkiston ajatuksia testatun tallennustavan hyödyntämisestä jatkossa.

3.3 Tutkimusstrategia

Tutkimus on muodoltaan laadullinen tapaustutkimus. Koska tutkimusaiheesta on olemassa vähän tutkimusta ja tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää määriteltyä ilmiötä syvällisesti, ovat laadulliset menetelmät ja keskittyminen yhteen tapaukseen perusteltua. Tapaustutkimuksessa (*case study research*) tutkitaan yksittäistä tapahtumaa, rajattua kokonaisuutta ja tarkastelussa kiinnostuksen kohteena ovat usein prosessit, joita myös tässä tutkimuksessa pyritään kuvailemaan. Kuvailevat menetelmät eivät välttämättä pyri selittämään ilmiöiden välisiä yhteyksiä, testaamaan hypoteeseja, tekemään ennusteita, vaan tavoitteena on tutkimuskohteen ominaispiirteiden systemaattinen, tarkka ja totuudenmukainen kuvailu. (Hirsjärvi et al. 2004, 125–126.) Pelkkä yksittäisen tapahtuman kuvailu ei kuitenkaan riitä tutkimuksen tavoitteeksi, vaan tavoitteena tulisi myös olla tapahtuman selittäminen (Peuhkuri 2007, 137).

Tutkimuksesta voidaan myös tunnistaa tapauskohtaisen arviointitutkimuksen piirteitä. Arvioinnilla tai evaluaatiolla ymmärretään kirjaimellisesti arvottamista eli arviointi pitää sisällään arvon määrittämisen (Dale 1998, 11). Tässä tutkimuksessa pyritään arvioimaan toteutettua arjen valokuvien tallennusprojektia ja sen onnistumista. Jotta niitä pystytään arvioimaan, ovat keskeisessä asemassa projektille asetettavat tavoitteet ja onnistumisen kriteerit sekä tutkimusaiheen laajempi konteksti. Arviointitutkimuksessa ajatuksena on, että kokemuksesta voi ottaa oppia arvioinnin kohteena olevan toiminnan parantamiseksi (Dale 1998, 11). Marja Holmilan (1999, 58) käsitys arviointitutkimuksesta kiteytyy neljään

kysymykseen: kuinka toimittiin, mitä saavutettiin, kuka osallistui ja miksi tulos saavutettiin? Arviointitutkimusentutkimuksen ei ole pakko keskittyä kaikkiin kysymyksiin, mutta yhdenkin poisjättäminen voi olla vaikeaa. Tässä tutkimuksessa keskeisiä kysymyksiä ovat erityisesti kuinka toimittiin, mitä saavutettiin ja miksi.

Kaikessa tutkimuksessa tulee huomioida myös yleistettävyyden näkökulma, sillä tieteellisen tutkimuksen tavoite on usein tilastollinen yleistettävyys (Peuhkuri 2007, 130). Laadullisessa tutkimuksessa ja erityisesti tapaustutkimuksessa yleistämisestä ei kuitenkaan puhuta sen tilastollisessa merkityksessä. Ajatuksena on kuitenkin se, että tutkittavan ilmiön pohjalta voidaan saada ymmärrystä myös muita vastaavanlaisia tapauksia varten. Kun tutkitaan yksittäistä tapausta riittävän perusteellisesti, saadaan esille se, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä saattaisi toistua myös yleisemmän tason tarkastelussa. (Hirsjärvi et al 2004, 171.) Tapaustutkimuksen vahvuus voikin olla juuri uusien ja vähän tutkittujen ilmiöiden analyysissä (Peuhkuri 2007, 136).

3.4 Tutkijan rooli

Tämä tutkimus suoritettiin työsuhteessa tutkittavan tapauksen organisaatiossa, Vapriikin kuva-arkistossa. Työsuhteen aikana osallistuin aktiivisesti tutkittavan Rokkia Mansesta -tallennusprojektin suunnitteluun ja toteutukseen. Kun tutkija osallistuu itse tutkittavaan prosessiin, hän voi ymmärtää tapausta paremmin kuin ulkopuolinen ja tavoittaa prosessissa liikkuvan hiljaisen tiedon ja jännitteet (Häikiö & Niemenmaa 2007, 54). Tämän tutkimuksen tapauksen syvällinen ymmärtäminen vaati mielestäni juuri osallistumista tapaukseen, mutta toisaalta se nostaa esille myös kysymyksiä tutkijan roolin objektiivisuudesta. Objektiivisuus edellyttäisi sitä, että tutkija katsoisi tutkimuskohdetta ja -ilmiötä ulkoapäin, puolueettoman sivustakatsojan näkökulmasta. Täydellinen objektiivisuus

ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä tutkijan on usein mahdotonta irrottaa omia asenteitaan tutkittavasta tapauksesta. Tärkeää on että tutkija pyrkii aktiivisesti tiedostamaan omat asenteensa ja uskomuksensa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tässä tutkimuksessa en näe objektiivisuuden ongelmaa kuitenkaan suurena, sillä tutkimuksessa ei ole keskeistä kuka tutkittavaa prosessia toteuttaa, vaan miten prosessilla pystytään tarttumaan asetettuihin tavoitteisiin ja teorian kautta esiin nostettuihin ongelmiin. Tutkimuksessa toteutettava prosessin arviointi ei myöskään perustu vain omaan näkemykseeni vaan useiden prosessissa mukana olleiden henkilöiden näkemyksiin sekä konkreettisiin tuloksiin. Koska olin osallisena projektissa, tutkimus sisältää myös oman toimintani arviointia. Tutkimuksen teon aikana pyrin kuitenkin säilyttämään mahdollisimman objektiivisen ja jopa kriittisen näkökulman tutkimuksen aiheeseen.

3.5 Tutkimusmenetelmät

Tapaustutkimuksessa kerätään ja yhdistellään usein hyvin erityyppisiä aineistoja ja keruu- ja analyysimenetelmiä, mikä näkyy myös tässä tutkimuksessa. Aineisto kerättiin tapausorganisaatiossa Vapriikin kuva-arkistossa eri menetelmin ja sen analyysissä käytettiin pääosin laadullisia menetelmiä.

3.5.1 Osallistuva havainnointi ja tutkimuspäiväkirja

Kiinteä osallistumiseni Rokkia Mansesta -tallennusprojektiin mahdollisti syvällisen tiedon hankkimisen tutkimuksen kohteista osallistuvan havainnoinnin ja muistiinpanojen muodossa. Havainnointia käytetään perinteisesti ihmisten toiminnan tutkimiseen, mutta havainnoinnin kohteena voi myös olla organisaatio tai prosessi. Tyypillisessä havainnoinnissa tutkija on ulkopuolinen havainnoija, joka ei osallistu tai vaikuta tutkimuksen kohteeseen millään tavalla. (Grönfors 2007, 154–159.) Oma havainnointini oli

kuitenkin aktiivista osallistuvaa havainnointia. Näin voi olla silloin kun tutkija on jonkin yhteisön jäsen tai tutkimusta varten sinne värvätty (Grönfors 2007, 154-159). Aktiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija vaikuttaa aktiivisesti läsnäolollaan tutkittavaan ilmiöön. Hän voi esimerkiksi olla mukana kehittämistyössä, projektissa tai vastaavassa tilanteessa aktiivisena toimijana. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Havainnoinnin yhteydessä pidin koko tallennusprojektin ajan 4.1.2010-3.4.2010 tutkimuspäiväkirjaa, johon kirjasin havaintoni suunnittelun ja toteutuksen etenemisestä sekä niihin liittyvät ongelmat ja keskustelua herättäneet asiat. Havainnoinnilla pyrin kuvailemaan ja saamaan vastauksia erityisesti siihen, miten Rokkia Mansesta -projekti suunniteltiin ja toteutettiin ja mitä ongelmia prosessin aikana ilmeni. Havaintoaineistoa kertyi viisi A4-sivua. Analysoin aineiston käymällä sitä läpi ja tiivistämällä siinä esiintyvät tutkimuskysymysten kannalta oleelliset asiat.

3.5.2 Haastattelut

Yksityiskohtaisen tiedon sekä ihmisten näkemysten selvittämiseksi suoritin haastatteluja. Haastattelut suoritettiin projektin alku- sekä loppuvaiheessa, jonka vuoksi käytän niistä nimitystä alkuhaastattelut (AH) ja loppuhaastattelut (LH) .

Haastattelu voidaan ymmärtää keskusteluna, jolla on ennalta päätetty tarkoitus; informaation kerääminen määritetystä aiheesta (Hirsjärvi & Hurme 200, 42). Haastattelun muodoksi valitsin teemahaastattelun. Teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan tiettyihin aihepiireihin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47). Yksityiskohtaista kysymysluetteloa ei käytetä, vaan teemoista laaditaan luottelo alakohtineen. Teemojen pohjalta haastattelua voidaan jatkaa ja syventää niin pitkälle, kuin tutkimusintressit edellyttävät ja haastateltavan edellytykset sekä kiinnostus sallivat. Teemahaastattelun luonteeseen kuuluu, että tutkijan

lisäksi myös tutkittava toimii tarkentajana. Hän ikään kuin omilla vastauksillaan tarkentaa ja syventää teemaalueita. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 66–67.)

Alkuhaastattelujen tarkoitus tutkimuksessa oli projektin lähtökohtien ja toimintaympäristön syvällinen ymmärtäminen sekä tavoitteinen selvittäminen. Alkuhaastattelujen runko (liite 1) rakennettiin kolmen teeman ympärille:

1. Ilmiökeskeinen dokumentointi kuva-arkiston toiminnassa
2. Arjen valokuvat kuva-arkiston toiminnassa
3. Rokkia Mansesta -tallennusprojekti

Loppuhaastattelujen runko (liite 2) koostui vain Rokkia Mansesta -tallennusprojektiin liittyvistä kysymyksistä ja haastatteluilla pyrittiin todentamaan tavoitteiden toteutuminen sekä saamaan tietoa projektin toteutuksesta, sen ongelmista sekä tulevaisuuden näkymistä. Haastattelurunkoihin kirjattiin ylös tärkeät pääkysymykset jokaisesta käsiteltävästä teemasta, joiden pohjalta haastatteluissa käsiteltiin aiheita täydentävillä ja tarkentavilla kysymyksillä.

Kuinka monta haastateltavaa on tarpeeksi riippuu aina tutkimuksen tarkoituksesta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 58). Koska tämän tutkimuksen tavoite on tutkimuskysymysten mukaan saada syvälistä tietoa yhdestä tapauksesta, ja tapaukseen osallistuvien ihmisten määrä oli hyvin pieni, päädyin haastattelemaan alkuhaastattelussa kolmea henkilöä ja loppuhaastattelussa kahta henkilöä. Haastateltavat valittiin Rokkia Mansesta -projektiin kytköksissä olevien ihmisten joukosta. Koska eri ihmisillä oli projektissa erilaisia rooleja ja erilainen tietotaso projektista ja sen kulusta, kohdennettiin haastattelun kysymykset yksilöllisesti. Alkuhaastatteluissa ensimmäisen haastateltavan (AH1) kanssa keskusteltiin

kaikki teemat, toisen (AH2) kanssa teema numero kaksi ja kolmannen (AH3) kanssa teema numero kolme. Loppuhaastattelussa molempien haastateltavien (LH1 ja LH2) kanssa keskusteltiin koko haastattelurunko. Alkuhaastattelut suoritettiin 9. ja 10.2.2010 ja loppuhaastattelut seitsemän viikon kuluttua 12. ja 13.4.2010 Vapriikin kuva-arkiston tiloissa. Haastateltaville kerrottiin haastattelujen nauhoituksesta. Haastattelutilanteet olivat hyvin vapaamuotoisia ja keskustelunomaista, osin koska haastateltavat sekä haastattelujen aihepiiri olivat minulle tuttuja.

Saatus haastatteluaineistoa ei lähdetty kokonaisuudessaan litteroimaan, sillä aineisto oli melko suppea eikä sen luonne sitä vaatinut. Kuuntelin haastatteluaineistot läpi kolme kertaa ja kirjasin ylös tutkimuskysymysten kannalta kaikki oleelliset asiat. Ainoastaan sitaateiksi valitut haastattelukohtat kirjasin sanasta sanaan. Haastatteluissa nousi esille myös paljon asioita tutkimuskysymysten ulkopuolelta, sillä en halunnut rajata keskustelutilannetta liikaa. Rokkia Mansesta -projekti oli näkökulmaltaan laajempi kuin tämä tutkimus ja siinä ei keskitytty vain ja ainoastaan arjen valokuvaan. Olen kuitenkin jättänyt nämä aineistot tulosten raportoinnin ulkopuolelle, sillä se eivät ole oleellisia tämän tutkimuksen kannalta.

Muistiinpanojen muotoon muunnetun aineiston käsittelyn aloitin aineiston purkamisella ennalta määriteltyihin haastattelujen teemoihin ja niihin liittyviin tutkimuskysymyksiin. Haastattelutilanne ei aina seuraa täysin haastattelurungon teemojen järjestystä, joten aineiston järjestäminen on tarpeen. Järjestämisessä kunkin teeman alle kootaan kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Koska saadussa aineistossa on merkityksestä mitä sanotaan ja haastateltavien määrä oli pieni, ei ollut mielekasta käyttää haastatteluille tyypillisiä sisällönanalyysin tapoja. Aineistoa ei teemoittelun jälkeen luokiteltu, tyyppitelty tai

vertailtu yhtäläisyyksien tai eroavaisuuksien löytämiseksi (kts. esim Hirsjärvi & Hurme 2000), vaan aineistoa on käytetty oleellisen kuvailevan tiedon saamiseen.

3.5.3 Tallennusprojektin tuottama aineisto

Tallennusprojektin tavoitteiden ja onnistumisen arvioinnin osalta haastattelujen lisäksi keskeinen aineisto on hankintaprosessin aikana saadut arjen valokuvat. Tallennusprojektille ei oltu määritelty loppupistettä, joten otin tarkasteltavaksi aikajaksoksi 7 viikkoa projektin aloituksesta loppuhaastattelujen ajankohtaan asti. Tänä aikana projektin aktiivisin vaihe oli ohi, vaikka tallennus jatkuikin edelleen.

Koska tallennusprojektin aikana otettiin vastaan valokuva-aineistoa kaikilta halukkailta luovuttajilta, jouduin pohtimaan mitä kuvia otan tarkasteluun, koska tämän tutkimuksen kohteena ovat arjen valokuviksi luokiteltavat kuvat. Aiemmin tehtyjen määritelmien mukaan en laske arjen valokuviksi ammattikuvaajien valokuvia. Muun kuin Solmu-palvelun kautta saatujen valokuvalahjoitusten kohdalla oli helppoa tunnistaa ammattikuvauksen kriteerit ja olen jättänyt sellaisten luovuttajien valokuvat pois tarkastelusta. Kaikki verkkopalveluun lisätyt kuvat olen sen sijaan laskenut arjen valokuviksi, sillä kuvaajista ei ole sitä kautta mahdollista saada tarkkaa tietoa ja voidaan olettaa, että ammattikuvaajat eivät ole Solmu-palvelun pääkohderyhmä.

Aineisto kerättiin Vapriikin kuva-arkiston Siiri-tietokannasta, jonne saadut valokuvat oli tallennettu. Aineiston analysointi suoritettiin sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka sopii käytettäväksi kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Analyysin tarkoituksena on järjestää aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93, 110.) Sisällönanalyysi on perinteisesti tekstimuotoisen

aineiston analyysimenetelmä, mutta sitä voidaan käyttää myös kuvien muuttamiseen aineiston määrällisiksi ja laadullisiksi piirteiksi. Kun kuvaa analysoidaan, sitä katsotaan kokonaisuutena ja siitä haetaan merkityksellisiä yksityiskohtia. (Seppänen 2005, 143–145). Tallennusprojektin tuottaman aineiston analyysissä pyrittiin tunnistamaan tallennusprojektiin ja valokuvaan liittyvien tavoitteiden toteutumista. Analyysi toteutettiin luokittelemalla aineisto. Luokittelussa aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan montako kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa. Luokiteltu aineisto esitetään usein taulukkona. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93.) Tässä tutkimuksessa luokkia tunnistettiin valokuvista sillä perusteella, milloin kuva on otettu sekä millaisissa tilanteissa kuvia on otettu ja ketä tai mitä kuvissa on kuvattuna. Lisäksi aineistoa analysoitiin myös sen teknisten ominaisuuksien perusteella, kuten kuvan koon ja käytettävyyden perusteella.

4 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä. Tuloksia esittäessä haastatteluihin tai tallennusprojektin aikana saatuun aineistoon viitataan aina erikseen. Jos tulosten yhteydessä ei ole kerrottu mihin aineistoon tulos perustuu, on se peräisin havainnointiaineistosta ja omista kokemuksistani.

Ensin esitellään tutkimustulokset Vapriikin kuva-arkiston ilmiökeskeisestä dokumentoinnista sekä arjen valokuvista. Tämän jälkeen paneudutaan Rokkia Mansesta -tallennusprojektiin. Tuloksissa esitellään projektin lähtökohta ja tavoitteet, kuvataan suunnittelu- ja toteutusprosessia ja niiden ongelmia sekä tärkeimpänä projektin tavoitteiden toteutumista ja saatuja valokuva-aineistoja. Lopuksi esitellään tulokset tallennusprojektin kehittämistarpeista ja kehitetyn mallin hyödyntämismahdollisuuksista jatkoa ajatellen.

4.1 Ilmiökeskeinen dokumentointi Vapriikin kuva-arkistossa

Tässä luvussa esitetään tulokset siitä, miten ilmiökeskeinen dokumentointi näkyy Vapriikin kuva-arkiston toiminnassa sekä dokumentoinnin käytäntöjä. Tulokset perustuvat haastatteluaineistoon (AH1). Haastattelun perusteella ilmiökeskeinen dokumentointi nähdään kuva-arkistossa toimintana, jonka tavoitteena on dokumentoida tärkeiksi koettuja ilmiöitä. Kuva-arkiston ongelmana pidetään lahjoitusten seurauksena tullutta kokoelmien ja aiheiden hajanaisuutta ja haastateltavan mukaan ilmiökeskeinen dokumentointi on nähty vastauksena siihen.

”On ruvettu miettimään me täällä ja varmaan monet muutkin, että miten tätä tallennusta lähestyttäis jollain eri tavalla, jolloin me saatais hallitusti ja aktiivisesti tallennettua sellaisia asioita, joita me aatellaan, niinku meidän ammatista käsin, mitkä on sellasia mitkä pitää tallentaa tulevaisuuteen ja nykyisyyteen – –.” (AH1)

Perinteisellä kartutuksella, mikä kuva-arkistossa tarkoittaa käytännössä lahjoituksia, on haastateltavan mukaan ollut vaikea tarttua problematiikkaan, mitä arkistossa tulisi olla kymmenen vuoden päästä. Tämän vuoksi kartutusta on pyritty ohjaamaan aktiivisempaan ja ilmiökeskeisempään suuntaan. Ilmiökeskeisessä kartuttamisessa kuva-arkisto pystyy itse määrittelemään aihealueita, joissa on puutteita tai jotka olisi tärkeä dokumentoida ja täten hallita kokoelmia. Aktiivisella kartutuksella pyritään itse hankkimaan määriteltyyn ilmiöön liittyvää aineistoa, mikä pääsääntöisesti tarkoittaa kuva-arkiston suorittamaa valokuvausta.

Käytännössä ilmiökeskeinen dokumentointi tarkoittaa kuva-arkiston toiminnassa sitä, että jokaista vuotta kohden valikoidaan dokumentoitavat teemat, jotka kirjataan vuosisuunnitelmaan. Dokumentoinnissa tehdään yhteistyötä museon kokoelmayksikön kanssa. Dokumentoitavasta ilmiöstä perustetaan usein hanke ja sille haetaan rahoitusta. Ilmiökeskeisyyden selkeät edut ovat, että saadaan hankittua sitä aineistoa mitä halutaan. Haastateltava tunnisti kuitenkin heti myös ilmiökeskeisyyden ongelmat ja haitat ilman että niistä edes kysyttiin. Haittapuoli on että keskitytään vain muutamaankin teemaan ja epävarmuus siitä, ovatko ne oikeat teemat.

” – – mistä me tiedetään oikeasti, mitkä on ne oikeat ilmiöt mitkä meidän pitää tallentaa. ” (AH1)

Keskustelu teemojen valinnasta on haastateltavan mukaan erittäin tärkeä pohdittava asia kuva-arkiston sisällä. Pohdintaan on käytetty apuna myös kaupunkilaisten mielipiteitä. Kuva-arkisto on tehnyt muun muassa kyselyjä Tampereen kaupunkilaisille, mitä he toivoisivat dokumentoitavan. Kyselyissä nousevat esille usein arkiset aiheet kuten ystävät ja perhe. Dokumentoitavista paikoista kaupunkilaiset nostivat yhdessä kyselyssä esille Pyynikin maiseman, jota kuva-arkisto sen seurauksena dokumentoikin omalla valokuvaustoiminnallaan. Ilmiökeskeisyyttä ei nähdä uutena trendinä vaan se on ollut esillä jo 80- ja 90-luvun vaihteessa haastateltavan opiskellessa museologiaa yliopistolla. Ilmiökeskeistä dokumentointia on tehty aina vaihtelevassa määrin, mutta haastateltava näkee sen nousseen viimeaikoina taas enemmän esille.

4.2 Arjen valokuvat Vapriikin kuva-arkiston hankinnassa ja kokoelmissa

Tässä luvussa esitellään tulokset arjen valokuvien osuudesta Vapriikin kuva-arkiston toiminnassa. Tulokset perustuvat haastatteluaineistoihin (AH1 ja AH2).

Kuva-arkistossa ei ole pohdittu tai määritelty yleistä linjausta siitä, minkalaiset kuvat luokitellaan arjen valokuviksi, mutta haastateltavien näkemykset ja mielipiteet ovat silti hyvin yhteneväisiä. Arjen valokuvan käsite nähtiin liittyvät muun muassa keskusteluun valokuvan ja taiteen suhteesta ja mitä kuva-arkistojen tulisi tallentaa. Valokuvalla voidaan nähdä olevan aina kaksi puolta, kulttuurihistoria ja taide. Toinen haastateltava nosti esille ammatillisen ristiriidan, jossa osan mielestä taidevalokuvat ovat ensisijainen tallennuskohde ja osan mielestä valokuvan sisältö ja sanoma on tärkein. Haastateltavan mukaan perinteisesti on tallennettu ja pidetty arvokkaampana ammattikuvaajien töitä, mutta molemmat haastateltavat näkivät yhtä tärkeänä myös arjen valokuvat. Arjen

valokuvien sanottiin olevan aidompia ja kuvaavan ihmisten elämää realistisemmin. Arjen valokuvien aiheiksi tunnistettiin ihmisten jokapäiväinen perhe- ja kotielämä, harrastukset ja vapaa-aika sekä erilaiset tilaisuudet ja juhlat. Toinen haastateltavista kuitenkin nosti myös esille sen, että kuvia on harvoin otettu ikävistä tilanteista.

”Itkukuvia ei ole – –. Yleensä aurinko paistaa ja on kesä ja vaatteet on puhtaat.” (AH2)

Arjen valokuville on toisen haastateltavan mielestä myös kysyntää ja niitä halutaan nykyään useasti käyttää kuvituskuvina. Arjen valokuvien nähtiin olevan myös tärkeitä tulevaisuuden tutkijoille.

Kuva-arkiston kokoelmissa on tällä hetkellä haastateltavien mukaan hyvin sekalaisia arjen valokuvia. Arjen valokuvien osuus kaikista kuva-arkiston kuvista arvioitiin olevan 2–20 % luokkaa. Kokoelmissa olevat arjen valokuvat ovat pääosin vanhoja kuvia, esimerkiksi ammattikuvaajien kotialbumeita, jotka ovat tulleet lahjoituksina. Arjen valokuvien aktiivista hankintaa ei kuva-arkistossa ole tähän mennessä toteutettu. Kokoelmissa olevien kuvien aiheet vaihtelevat kotielämästä harrastuksiin, kuten teatteriin ja lomamatkoihin. Lomakuvat ovat toisen haastateltavan mukaan ongelmallinen kuvatyyppe. Esimerkiksi Vapriikin kuva-arkistolle ne eivät kuulu, koska kuva-arkisto pyrkii dokumentoimaan Tamperetta ja Pirkanmaata. Haastateltava esittikin kymyksen, kenelle kuvat sitten kuuluvat. Nekin ovat haastateltavan mukaan osa Suomen historiaa.

Viime vuosien arjen valokuvaus nostettiin esille mielenkiintoisena kuva-arkiston näkökulmasta. Kun ihmiset siirtyivät digikameroihin, kuvien laatu kuva-arkiston näkökulmasta heikkeni. Muutaman megapikselin kameroilla otetut kuvat eivät ole arkiston

näkökulmasta tarpeeksi suuria. Toinen haastateltava ei kuitenkaan nähnyt kuvan heikkoa laatua ylitsepääsemättömäksi asiaksi.

”Jos on hyvä otos niin – – kuvan käyttäjälle, esimerkiksi kirjan kuvittajalle tai jonkun lehtijutun tekijälle, niin se aihe niin kuin voittaa – –.” (AH2)

Molemmat haastateltavat myös tunnistivat tekniset ongelmat digitaalisten arjen valokuvien säilyvyydessä. Ihmisten kotikoneilla olevat kuvat ovat alttiita tuhoutumiselle ja mitä niille tapahtuu ihmisten kuoltua? Lahjoittavatko omaiset niitä enää arkistolle? Muita esille nousseita ongelmia olivat arjen kuviin ja niiden sisältöön liittyvät lakikysymykset kuten henkilötietolaki. Vaikka kuvaaja antaisi oikeudet kuvan käyttöön, saattavat lait rajoittaa sen käyttöä. Kuvissa saattaa esimerkiksi esiintyä ihmisiä tilanteissa, kuten päihtyneinä, joiden julkaiseminen saattaa rikkoa ihmisten yksityisyyden suojaa.⁹

4.3 Arjen valokuvien hankinta Rokkia Mansesta -tallennusprojektissa

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset Rokkia Mansesta -tallennusprojektin osalta. Tulokset perustuvat niin haastatteluaineistoihin (AH1, AH3, LH1 ja LH2), havainnointiaineistoon kuin projektin hankinnan tuloksena saatuihin arjen valokuviin.

4.3.1 Lähtökohta ja tallennusprojektin tavoitteet

Haastateltavien (AH1 ja AH3) mukaan Tamperelainen rock valittiin dokumentoitavaksi aiheeksi osin yksittäisten työntekijöiden kiinnostuksen vuoksi, mutta myös käytännön

⁹ Rikoslain 24 luvun 8 §:n mukaan toisen yksityiselämään liittyvän kuvan oikeudeton esittäminen joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai toimittamalla kuva muuten lukuisten ihmisten saataville siten, että ”teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa”, on kiellettyä. Finlex: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

tarpeen takia. Toisen haastateltavan mukaan rock-kuville on ollut kysyntää mutta tarpeeseen ei ole pystytty vastaamaan ja kuvien puuttuminen oli haastatelluille myös yllättävää.

” – – pidin itsestäänselvänä, että jostain kuvakokoelmista nyt löytyy jokunen tätä aihepiiriä koskeva kuva, mutta sitten kun tosiaan niinku tulokset näyttää olevan sitä luokkaa, että siel on joku yks suttunen kuva Juicesta keikalla, niin kyllä tää on ollu sellanen juttu jota on puhuttu hyvin pitkään ja kaipasi jotenkin systemaattista tallennustyötä. ” (AH3)

Rockmusiikki ja -kulttuuri nähtiin Tampereelle tyypillisenä ja kiinnostavana ilmiönä ja mahdollisuutena tallettaa jotain mitä muut eivät ole tehneet. Etenkin nykyilmiöiden dokumentoinnin nähtiin olevan alalla vähäistä ja tallennusprojekti nähtiin mahdollisuutena muokata museon ja arkiston imagoa erityisesti nuorempien asiakkaiden silmissä. Ajatus internetin hyödyntämisestä syntyi kuva-arkistolla työntekijöiden oman kiinnostuksen kautta ja toinen haastateltavista korosti, että nuoret viettävät paljon aikaa verkossa, minkä vuoksi museon ja arkiston tulee myös mennä sinne entistä vahvemmin.

Tallennusprojektille ei projektiryhmän toimesta määritelty yhteisesti hyväksytyjä tarkkoja tavoitteita mutta haastattelujen perusteella voitiin niitä kuitenkin tunnistaa. Arjen valokuvien hankinnan näkökulmasta esille nousi tavoitteita useilta osa-alueilta:

1. Tiedotukselliset tavoitteet
2. Museon ja arkiston tietämyksen/kokemuksen lisäämisen tavoitteet
3. Verkkopalvelun tavoitteet
4. Luovutetun aineiston määrälliset tavoitteet
5. Luovutetun aineiston sisällölliset tavoitteet

Tiedotuksen osalta tärkeänä nähtiin, että saataisiin lisättyä kaupunkilaisten tietoutta museon ja arkiston monipuolisesta toiminnasta ja erityisesti siitä, että ollaan kiinnostuneita myös nykyhetken dokumentoinnista. Tallennusprojektin osalta tiedotuksen toivottiin erityisesti tavoittavan ihmiset, jotka ovat kiinnostuneita projektin aiheesta ja haluaisivat osallistua. Tallennusprojektilla haluttiin myös lisätä arkiston ja museon tietämystä ja ymmärrystä tamperelaisesta rock-kulttuurista sekä saada kokemuksia uusista tavoista hankkia aineistoa.

Verkkopalvelun osalta tärkeänä tavoitteena nähtiin sen aikataulussa valmistuminen sekä hyvän pohja-aineiston luominen. Tavoitteena oli luoda palvelu, jossa ihmiset voisivat jakaa aineistoaan toisilleen nähtäväksi, sekä myös luovuttaa sitä Vapriikin kuva-arkistolle. Toinen haastateltavista totesi, että ihmisiä ei kiinnosta käyttää palvelua, jos siellä on hyvin vähän sisältöä. Käyttäjien vain nähtäväksi tuomaa aineistoa pidettiin tärkeänä sivuston aktiivisuuden kannalta mutta varsinainen tavoite oli luovutetuissa aineistoissa. Luovutetun aineiston eli arjen valokuvien määrälliset tavoitteet jäivät kuitenkin hyvin epämääräisiksi ja hyvänä tuloksena pidettiin edes jonkinlaista otosta. Toinen haastateltavista näki jo 10 kuvaa positiivisena tuloksena verrattuna aiempaan muutamaan kuvaan, mutta esitti toiveen noin 50:stä otoksesta. Tavoitearvio ei kuitenkaan tarkoittanut vain arjen valokuvia, vaan myös ammattimaisempia otoksia, mitä haastateltava toivoi myös projektilla saatavan. Arjen valokuvien määrällistä tavoitetta ei siis voida määrittää kovinkaan tarkasti, tavoitteena oli saada niitä edes muutamia.

Aineiston sisällöllisinä tavoitteina nähtiin haastattelujen perusteella sen monimuotoisuus ja käytettävyys. Tavoitteena oli saada kuvia monipuolisesti ja niin että ne kuvaisivat tamperelaista rock-elämää ja -kulttuuria haastateltavan sanoin ” – – edes jollain asteella” (AH3). Toivottiin sekä tunnettujen artistien kuvia, että marginaalisempia ilmiöitä. Projektin

palavereissa keskusteltiin paljon, mitä kaikkea rock-musiikkiin ja sen harrastamiseen liittyy ja kuvien aiheiden toivottiin tuovan esille muun muassa artisteja ja faneja sekä bänditoimintaa, kuten kuvia lavan takaa tai treenikämpältä.

Toinen haastateltava nosti esille myös tavoitteen kuvien koosta ja käytettävyydestä. Hänen mukaansa tavoitteena piti olla myös saada isoja kuvatiedostoja, joita kuva-arkisto pystyy hyödyntämään. Kuva-arkistossa digitaalisia kuvatiedostoja säilytetään aineistosta riippuen keskimäärin 25–40 Mt:n kokoisina. Kuvan teknisistä ja taiteellisista ominaisuuksista todettiin, että kuvien ei välttämättä tarvitse olla niin sanottuja hyviä kuvia.

” – – kaikkien kuvien ei tosiaan tarvi olla mitään hyviä. Et niinku tällaset hölmöt fanipotretit ja muut niin siis epäilemättä niitäkin joku kaipaa niinku muutamien vuosien päästä.” (AH3)

Projektin onnistumisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa nähtiin kuitenkin paljon haasteita. Suurimmaksi haasteeksi arvioitiin tiukka aikataulu ja sen vaikutukset. Tiedotuksen onnistuminen nähtiin myös kriittisenä tekijänä; tavoitetaanko haluttu kohdeyleisö ja tavoitetaanko heidät oikealla tavalla, jotta he innostuvat projektista ja lataavat ja luovuttavat kuviaan verkkopalvelussa. Kuvien luovutuskyynnystä ei kuitenkaan nähty suureksi haasteeksi. Toinen haastateltavista totesi että verkko on pullollaan kuvia ja kuvaajia ja että suurelle osalle rahallinen korvaus ei ole tärkeä. Verkkopalveluun kohdistettiin suuria paineita. Sen nähtiin olevan avainasemassa ja siitä saatavien kokemusten tärkeitä. Ennakko-odotukset projektista ja sen onnistumisesta olivat varovaisia ja onnistuminen nähtiin epävarmana. Projektin uskottiin kuitenkin valmistuvan ja saavan paljon julkisuutta, osin sen takia, että vastaavaa projektia ei oltu Suomessa projektiryhmän tietojen mukaan ennen tehty.

” – – jonkinlainen tulos saadaan varmasti ja saadaan varmasti niinku sellasta juttua mitä ei ole aikaisemmin tehty, niin jos sillä tasolla asettaa tavoitteet niin siihen varmasti kyllä päästään.” (AH3)

4.3.2 Suunnittelu ja toteutus ja niiden haasteet ja ongelmat

Projektin työryhmän työskentely tapahtui pitkälti itsenäisesti sovittujen roolien ja tehtävien mukaan ja noin kerran viikossa pidettiin yhteinen palaveri. Seuraavissa kappaleissa kuvataan suunnittelun ja toteutuksen prosessia sekä siinä esille nousseita merkittäviä päätöksiä sekä haasteita ja ongelmia.

Ihmisille markkinoitavassa palvelussa tai hankkeessa on aina tärkeää sen nimi ja millaisia mielikuvia se synnyttää. Rokkia Mansesta -tallennusprojekti kulki aluksi työnimellä Manserock. Nimi kuitenkin vaihdettiin projektin kuluessa muotoon Rokkia Mansesta. Tätä muutosta edelsivät keskustelut siitä, mitä mielikuvia Manserock-termi tuo ihmisille. Projektin palavereissa oltiin mieltä, että Manserock viittaa liikaa tiettyyn ajanjaksoon ja tiettyihin toimijoihin, kuten Eppu Normaaliin, Popedaan ja Juice Leskiseen. Ja koska projektin yksi tavoite oli monipuolisuus ja myös nykyhetken dokumentointi, nähtiin termi harhaanjohtavaksi. Projektiryhmän yhteisellä päätöksellä projektin nimeksi vaihdettiin Rokkia Mansesta.

Projektiryhmälle oli heti alusta asti selvää, että projektille haluttiin löytää sopiva yhteistyökumppani tamperelaisesta musiikkimaailmasta. Yhteistyökumppaniksi löydettiin melko nopeasti projektiryhmän jäsenen suhteiden avulla Hype Productions Oy, joka on tamperelainen ohjelmatoimisto ja levy-yhtiö. Neuvottelujen seurauksena projektille päätettiin järjestää avaustilaisuus 20.2. yhdessä Hype Productionsin kanssa. Myös

verkkopalvelun julkistus päätettiin tähdätä samaan päivään. Tämä päätös tuli määrittämään suuresti projektin kulkua, koska sen seurauksena aikataulu muodostui erittäin tiukaksi, mikä koettiin haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella suunnittelun ja toteutuksen suurimmaksi haasteeksi. Aivan kuten projektin alussa oltiin ennakoitu. Toinen haastateltava kuitenkin piti tärkeänä, että heti alussa määriteltiin selkeä tähtäin ja julkaisupäivämäärä projektille, mutta tähtäin määriteltiin hänen mielestään ehkä kuitenkin liian lähelle. Myös resurssipula ja ihmisten kiireiset aikataulut nähtiin haastatteluissa olleen suuri haaste projektin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Suunnitteluprosessista voidaan tunnistaa kolme eri kokonaisuutta; verkkopalvelu, tiedottaminen sekä projektin avaustilaisuus. Koska 20.2. 2010 oli määritelty heti alussa projektin julkaisupäiväksi, käytettiin edellämainittujen kokonaisuuksien toteutukseen aikaa seitsemän viikkoa.

4.3.2.1 Verkkopalvelu

Projektin keskeinen työvaihe oli miettiä sen toteutus Tampereen museopalveluiden uudessa sosiaalisessa Solmu-verkkopalvelussa. Palvelua rakennettiin yhteistyössä Mediamuseo Rupriikin ja Vapriikin kanssa. Palvelun toteutuksesta vastasi Zento Interactive. Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella päätös Solmun käyttämisestä Rokkia Mansesta -projektin vuorovaikutteisena alustana oli projektin suunnittelun ja toteutuksen kannalta merkittävä ja toi mukanaan paljon haasteita sekä aikataulun että teknisten ratkaisujen osalta. Solmun toiminnallisuus ja rakenne eivät vielä Rokkia Mansesta -projektin aloitusvaiheessa olleet lukkoon lyödyt, mikä mahdollisti joustavuutta projektin toteutuksessa. Toisen haastateltavan mukaan tämä aiheutti myös ongelmia. Palvelusta ei ehkä saataisi kehitettyä juuri sellaista kuin haluttaisiin, osin ajanpuutteen takia. Toinen

haastateltava myös totesi, että koska kyseessä oli täysin uusi palvelu, ei tiedetty tarkasti mitä halutaan ja millainen palvelusta tulisi tulla.

Solmu-palvelu rakennettiin niin, että se koostuu yksittäisistä kokonaisuuksista, solmuista. Rokkia Mansesta oli palvelun ensimmäinen solmu. Tämän solmun sisällä on kaikki solmuun liittyvä materiaali ja mahdollisuus kommentoida sitä. Rakenne muotoiltiin suunnitteluvaiheessa hyvin yksinkertaiseksi, osin kiireen ja osin resurssien puutteen sanelemana. Teknisessä toteutuksessa keskeisessä osassa oli suunnitella toimiva periaate aineistojen jakamiseen ja luovuttamiseen. Palvelun haluttiin rohkaisevan sosiaalisuuteen ja materiaalin jakamiseen, minkä vuoksi tehtiin mahdolliseksi jakaa materiaalia myös vain Solmu-palvelussa ilman sen luovuttamista Vapriikin kuva-arkiston tai museon käyttöön. Projektiryhmän mielestä se oli erittäin tärkeää ja uskottiin, että lisättyjen kuvien joukossa saataisiin kuitenkin myös niitä, jotka luovutettaisiin kuva-arkiston käyttöön. Kuvien luovutuksen edellytykseksi päätettiin rekisteröitymispakko, minkä nähtiin estävän häiriökäyttäytymistä palvelussa.

Suunnitteluvaiheen alussa käytiin keskusteluja siitä, onko kuva-arkiston mahdollista hyödyntää luovutettuja valokuvia niiden koon puolesta. Sähköisistä ympäristöistä ja digitaalisista valokuvista puhuttaessa tekniset haasteet ovat aina läsnä. Jotta kuvista on mahdollisimman paljon hyötyä kuva-arkiston toiminnassa, tulee niiden olla kooltaan hyvin isoja, mikä puolestaan aiheutti haasteita Solmu-palvelun toteutukselle ja palvelintilalle. Asiassa päädyttiin ratkaisuun, jossa käyttäjä lataa ensin pienen tiedostoversion Solmu-palveluun ja sen jälkeen halutessaan suuren tiedoston arkiston ja museon käyttöön. Projektiryhmän kesken oltiin kuitenkin myös varauduttu siihen, että luovutetuista kuvista saatetaan joutua kysymään parempaa versiota käyttäjältä jälkikäteen sähköpostitse. Projektiryhmässä mietittiin, miten kuvan lataaminen kahteen kertaan vaikuttaa kuvien

luovutusintoon, koska se aiheuttaa käyttäjälle lisää työtä. Aikataulun sanelemana muuta ratkaisua ei kuitenkaan lähdetty kehittämään.

Tiedostojen kuvailutiedot olivat myös tärkeä pohdinnan aihe. Pidettiin mahdottomana ajatuksena saada käyttäjiä antamaan aineistosta kaikki ne tiedot oikeassa muodossa, mitä arkiston kokoelmatietokannassa vaaditaan. Päädyttiin ratkaisuun, jossa käyttäjä antaa aineistostaan vain kaikkein tärkeimmät tiedot kuten tekijän, jakajan, syntytajan ja syntypaikan. Koettiin, että nämä tiedot olisivat riittävät perustiedot ja osan tarvittavista tiedoista voisi päätellä kuvan ominaisuuksista ja sisällöstä. Näin myös Solmu-palvelun käytettävyys säilyi helppona eikä käyttäjä joudu näkemään liikaa vaivaa.

Sähköisissä sosiaalisen median palveluissa, joissa käyttäjät luovat palvelun sisällön, tulee aina ottaa huomioon lait ja säädökset ja hyvät toimintatavat. Solmu-palvelun kannalta oli tärkeää miettiä sen käyttöehdot ja miltä osin Tampereen museot ja kuva-arkisto ovat vastuussa palveluun lisättävästä materiaalista. Käyttöehdoissa vastuu päätettiin siirtää palvelun käyttäjälle, millä pyrittiin helpottamaan palvelun ylläpitotyötä. Aineistojen luovutuksessa tärkeässä osassa ovat aina tekijänoikeudet ja niiden luovutus. Solmu-palvelun aineistojen luovutuksen yhteyteen päädyttiin lisäämään luovutusteksti, jonka käyttäjä hyväksyy aineistoa luovuttaessaan. Luovutus tapahtuu täysin oikeuksin, sillä erilaisten luovutusvaihtoehtojen rakentaminen nähtiin liian monimutkaiseksi ja kuva-arkiston toiminnan kannalta parasta on aina saada aineisto täysin käyttöoikeuksin.

Suunnittelun loppuvaiheessa keskeiseksi tekijäksi nousi sisällön tuottaminen Solmuun. Jotta palvelu houkuttelisi käyttäjiä ja sen toiminta ja tavoitteet olisivat selkeämmät, nähtiin monipuolinen lähtöaineisto tärkeänä. Aineistoilla haluttiin luoda monipuolinen kuva ilmiöstä ja tuoda esille kaikkia niitä eri aiheita ja näkökulmia joista ihmistenkin toivottiin lisäävän

aineistoa. Lähtöaineistona palveluun ladattiin kuva-arkistolla olleet aiheeseen liittyvät valokuvat sekä muuta projektiryhmän hallussa ollutta satunnaista aineistoa, yhteensä 19 kuvatiedostoa, jonka jälkeen Solmu-verkkopalvelu avattiin julkiseen verkkoon myöhään illalla 19.2.2010. Palvelu oli tässä vaiheessa teknisesti toimiva, mutta sisällöllisesti palvelun kehittämistä ja korjaamista aiottiin jatkaa julkaisustakin eteenpäin.

Kuva 1. Solmu-palvelun ruutukaappauskuva 22.2.2010

Haastattelujen perusteella suunnittelussa ja toteutuksessa ilmenneitä ongelmia ja haasteita ei koettu kovin suuriksi ja verkkopalvelun suunnittelun ja toteutuksen koettiin menneen kokonaisuudessaan hyvin käytettyyn aikaan nähden. Toisaalta todettiin myös, että käytetty aika oli jälkeinpäin ajatellen liian lyhyt. Enemmän huolta aiheuttivat kuitenkin

haastattelujen perusteella verkkopalvelun kiinnostavuus ja miten ihmiset löytäisivät sen julkaisun jälkeen ja haluaisivat lisätä sinne aineistoa.

”Nykyisin niinku tarjonta on valtavaa, että voit viedä kuvia niin moneen paikkaan verkossa, että miks ihmiset veis ne just meiän Museosolmuun?”
(LH1)

4.3.2.2 Tiedotus

Projektin onnistumisen kannalta tärkeässä osassa oli tiedotuksen suunnittelu, toteutus ja sen onnistuminen. Tiedotuksen merkittävyys nousi esille myös haastatteluissa (LH1 ja LH2), joissa todettiin uuden palvelun ja projektin tiedottamisen olevan aina haasteellista.

Koska Hype Productions oli saatu yhteistyökumppaniksi, päätettiin tiedotus rakentaa yhteistyön ympärille. Yhteistyön nähtiin olevan hyväksi molemmille osapuolille; projekti saisi enemmän julkisuutta ja Hype Productions saisi itseään ja yhtyeitään esille positiivisessa yhteydessä. Projektin tiedotukseen haluttiin jokin vetonaula, ja projektipalavereissa syntyi ajatus lahjoituksesta museolle. Projektiryhmä sai sovittua Hype Productionsin kanssa, että Jonne Aaron lahjoittaisi jotakin Tampereen museoille. Negative-yhtyeen solisti Jonne Aaron on menestyneimpiä tamperelaisia nuoria muusikoita. Hänen tekemällään lahjoituksella nähtiin olevan paikallisuutisarvoa. Jonne Aaronin myötä tiedotus ja tallennusprojekti fokusoitui painokkaammin nykyhetken rock-ilmioihin ja nuorempaan sukupolveen, mikä toisen haastateltavan mielestä oli sillä hetkellä hyvä ratkaisu.

Tiedotustilaisuus alkavasta tallennusprojektista ja Jonne Aaronin lahjoituksesta sovittiin järjestettäväksi 17.2.2010 Vapriikin tiloissa. Projektista kirjoitettiin tiedote ja kutsu

tiedotustilaisuuteen, jonka Vapriikin tiedottaja lähetti 15.2.2010 laajalla jakelulla kaikille paikallismedioille sekä suurille valtakunnallisille medioille. Tilaisuuteen saapui kymmenkunta toimittajaa. Tilaisuudessa Jonne Aaron luovutti Tampereen kaupungin museopalveluiden johtajalle Toimi Jaatiselle Landola-kitaransa sekä säilyttämiään rasta-hiuksiaan. Larry, Negativen kitaristi, luovutti esiintymistakkinsa. Tilaisuudessa myös kerrottiin tarkemmin tallennusprojektista sekä tulevasta avaustilaisuudesta.

Tallennusprojektista ja sen avaustilaisuudesta tiedotettiin myös Tampereen kaupungin ja Vapriikin verkkosivuilla, aiheeseen liittyvillä Facebook-sivuilla, keskustelupalstoilla sekä Tampereen yliopiston etnomusikologian opiskelijoiden sähköpostilistalla. Lisäksi kaikki projektiryhmän jäsenet käyttivät henkilökohtaisia kontaktejaan tiedon levittämiseen ja projektin myöhemmässä vaiheessa koostettiin myös julkisille ilmoitustauluille kiinnitettäviä ilmoituksia. Haastateltavat eivät nostaneet esille mitään suuria tiedotuksessa ilmenneitä ongelmia vaan tiedotuksen suunnittelun ja toteutuksen koettiin sujuneen hyvin

4.3.2.3 Avaustilaisuus

Avaustilaisuuden suunnittelussa tähdättiin siihen, että tapahtumaan saataisiin yleisöä kiinnostavia elementtejä. Koska projektissa oli kyse rock-musiikista, tapahtumaan päädyttiin ottamaan elävää musiikkia. Hype Productions järjesti esiintyjäksi oman yhteensä Parasite Cityn. Lisäksi sovittiin, että paikalla olisi myös Negative, Flinch, Doom Unit ja Parasite City -yhtyeistä jäseniä jakamassa nimikirjoituksia yleisölle. Hype Productions toimitti myös suuren määrän yhtyeidensä CD-levyjä ilmaiseksi jaettavaksi. Jotta tapahtuma olisi monipuolinen eikä pelkästään kytköksissä Hype Productionsiin, haluttiin paikalle myös jonkin muun levy-yhtiön yhtye. Projektiryhmässä toimivan henkilön ehdotuksesta otettiin yhteyttä suomenkielistä pop rokkia soittavaan Epilään, joka suostui

esiintymään tapahtumassa. Väliaikojen täyteohjelmaksi päätettiin esittää valkokankaalla Manserock-aiheista videomateriaalia, sekä Negative-yhtyeen konserttitaltointia. Tallennusprojektille suunniteltiin tapahtumaan infotiski, jossa projektin työntekijät voisivat kertoa projektista sekä tarjota mahdollisuuden kokeilla Solmua, uutta sosiaalista museopalvelua. Suunnitteluvaiheessa haastavaksi koettiin saada ihmisiä tulemaan infotiskille tutustumaan ja keskustelemaan, mikä kuitenkin nähtiin erittäin tärkeänä tallennusprojektin kannalta. Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella suunnitteluvaiheessa toivottiin, että avaustilaisuuden avulla saataisiin hyviä kontakteja, jotka voisivat tuottaa toivottua aineistoa projektille.

Tallennusprojektin aloitus julkistettiin suurelle yleisölle 20.2.2010 Rokkia Mansesta - tapahtuman avulla, joka järjestettiin Museokeskus Vapriikissa. Tapahtumasta luotiin oma solmunsa Solmu-palveluun, jonne päivitettiin päivän aikana valokuvia ja tunnelmia. Tapahtumassa vieraili päivän aikana noin 100-200 henkeä. Projektiryhmälle jäi tapahtumasta positiiviset kokemukset ja kaiken koettiin sujuneen suunnitelmien mukaisesti.

4.3.3 Tallennusprojektin tulokset ja tavoitteiden toteutuminen

4.3.3.1 Tiedotus ja saatu julkisuus

Rokkia Mansesta -tallennusprojekti sai julkisuutta hyvinkin laajasti mediassa. Jonne Aaronin kitaran lahjoitus uutisoitiin kaikissa merkittävässä painetuissa paikallislehdissä; Aamulehdessä (kuva 2), Tamperelaisessa, Kaupunkilehti Torissa sekä Pirkanmaan Sanomissa.

Tamperelaisbändi Negative'n solisti Jonne Aaron luovutti järjestyksessään toisen biisintekokitaransa projektipäällikkö Kimmo Antilalle Juicen Suomi-kitaran edessä museokeskus Vapriikissa keskiviikkona. – Olen suosinut kotimaisia kitaroita. Tein alkupään biisit nailonkielisellä Landota-kitaralla, sitten siirryin tähän kitaraan, ja nyt on kolmas menossa.

Jonne jätti kitaran museoon

Netti: Tamperelaisrockin muistot halutaan talteen

ELINA KOIVUNIEMI
Aamulehti

Kiinnostavanko Jonne Aaronin kitara ja homeiset rastat? Tampereen museo-keskus Vapriikki aloittaa ainutlaatuisen hankkeen, jossa kerätään talteen tamperelaista mennyttä ja nykyistä rock-elämää.

Rokkia Mansesta -nimellä kulkeva hanke aloitettiin komeasti keskiviikkona, kun Negative'n Jonne Aaron ja Larry Love lahjoittivat hankkeen kokoelmaan ensimmäiset esineet.

Jonne Aaron piti kunnia-asiana päästä ensimmäiseksi lahjoittajaksi ja hennoi luopua yhdestä kitarastaan.

– Olen alun perin saanut ki-

taran kummisedältäni, joka on kitaristi. Kitara on ollut minulla viisi tai kuusi vuotta. Sen historiaa en tiedä, mutta veikkaisin, että se on 1970- tai 80-luvulta.

26-vuotias manseppoppari halusi nähtävälle juuri kitara, jotta museovieraat pääsisivät lähelle sitä tunnelmaa, joka rockarilla itsellään on biisejä tehdessään.

–Kitaralla on tehty biisejä omalle bändille ja muun muassa Popedalle *Elän itselleni* -kappale. Kitara välillä on kahden sukupolven välinen vahva linkki, Jonne Aaron kertoi.

Rastat kiertoon

Negative'n solisti toi mukanaan myös rastoja, jotka hän muutama vuosi sitten teetti linnanjuhliin ja joita hän piti vuoden.

Rastaja ei ole tapana pestä shampooilla, joten ne voivat kät-

keä sisälleen elämää.

– Pistetään nämä aluksi pakastimeen, museon projektipäällikkö Kimmo Antila sanokin vastaanottaessaan päätät.

Negative'n kitaristi Larry Love antoi kokoelman teatterin puvustamosta periytyvän esiintymistakkkinsa, joka päällään kitaristi on soittanut lukematomilla lavoilla bändin kakkos-

levyn kiertueella, jolloin kansainvälisen läpimurron tehnyt Negative kiersi ensi kertaa paljon ulkomailla.

Jonne Aaronin mielestä museohankkeesta erityisen hyvä asia on se, että kaikenlaisia musiikintekijöitä otetaan mukaan, uusia ja tuntemattomia.

– On paljon musiikkia, josta valtavirta ei tiedä mitään. Esi-

merkiksi Vastavirta-klubi on sellainen paikka, josta löytää alakulttuurista, joka elää vahvana ja tekee uutta tulemista. Se on sitä hikeä ja treenikämpällä synnytettyä soittamisen paloa.

Vaikka Tampereelta ponnistaa kuuluisuuteen aika ajoin uusia bändejä, lastenkodista rocktähdiksi edennyt Jonne Aaron näkee kaupungissa parantami-

sen varaa.

– Tampereella on edelleen treenikämpöongelma.

– Meillä on nyt tosi hyvä treenikämpä Onkiniemessä. Toivon, ettemme joudu ikinä lähettämään sieltä.

➔ Lue Jonne Aaronin haastattelu ja Negative'n kuulumiset torstain Morosta.

Hanke

Rokkia Mansesta

Avoimet avajaiset lauantaina Vapriikissa kello 14 alkaen. Paikalla esiintyvät Parasite City ja Epiä.

Nimmareita jakavat Negative, Flinch ja Doom Unit. Samalla avataan museon verkkopalvelu www.museosolmu.fi.

Järjestäjinä Vapriikki ja Hype Records.

Omat rock-muistot verkkoon

ELINA KOIVUNIEMI
Aamulehti

Millaista oli rock Mansessa ennen, ja entä millaista se on nyt? Museokeskus Vapriikki haluaa koota yhteen tavallisten ihmisten tamperelaisrockiin liittyviä muistoja netissä toimivaan Solmu-verkkopalveluun, joka avataan lauantaina.

– Kokemukset voivat olla kuvia, ääntä, kommentteja, ta-

rinoita. Toivomme myös, että saamme konkreettisesti kokoelmiimme sekä kuvia että erilaisia esineitä fanituotteista esitteisiin ja levykansiin, Riitta Kela sanoo.

Tällä hetkellä museolla on vain suppea tamperelaisrockin kokoelma: Juice- ja Tammerfest-kuvat laitetaan näyttille Solmu-palveluun. Toistaiseksi museolla ei ole tiedossa suurten Mansetähtien lahjoituksia, mut-

ta niitä toivotaan.

Paljon puhutaan Manserockista, jolla tarkoitetaan 80-luvun tamperelaisten kulttibändien aikaa, mutta Rokkia Mansesta -kokoelmaan toivotaan materiaalia ja muistoja laajalti eri suuntauksista.

Yksi esimerkki on 50-luvun rautalankamusiikki, johon liittyvää aineistoa museo juuri sai.

Rokkia Mansesta -hankkeelle ei ole aikarajaa.

Kuva 2. Aamulehden uutinen 18.2.2010. Teksti: Elina Koivuniemi. Kuva: Jukka Vuokola.

Lisäksi tapaus uutisoitiin muun muassa Helsingin Sanomien ja Iltalehden verkkosivuilla sekä muutamilla radiokanavilla. Uutisten painopiste oli tehdyssä lahjoituksessa, mutta myös aloitettu tallennusprojekti mainittiin.

Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella tiedotuksen nähtiin kokonaisuudessaan onnistuneen hyvin ja saatuun julkisuuteen oltiin tyytyväisiä. Median uutisoinnin sisällön nähtiin kuitenkin painottuneen liikaa Jonne Aaronin lahjoitukseen, eikä tallennusprojektia ja avattavaa Solmu-palvelua korostettu siinä tarpeeksi.

”Julkisuuttahan me saatiin hyvin, kiitos Jonne Aaronin kitaran, mutta siinä oli se ongelma, että julkisuus oli tietynlaista. Se että ”kitara museoitiin” ei välttämättä avannut sitä, että meillä on tällöinen projekti menossa täällä, joka kerää näitä musiikkielämään liittyviä kuvia ja muistoja – –.” (LH1)

Jonne Aaronin osuus tiedotuksen onnistumisessa nähtiin kuitenkin erittäin tärkeänä ja sen koettiin korostaneen hyvällä tavalla sitä, että projektissa ollaan kiinnostuneita myös nykyilmöiden dokumentoinnista. Toinen haastateltava kuitenkin koki, että projektiin saatiin osallistumaan enemmän vanhemman polven ihmisiä kuin nuoria, joita ei ehkä onnistuttu motivoimaan osallistumaan.

” – – Niitten [nuorten] on varmaan hyvin vaikee ees mieltää, että tässä olis joku semmonen juttu, missä niitten pitäis olla mukana, et se ryhmä on niinku vaikee varmaan ottaa haltuun.” (LH2)

Haastateltavien mielestä tiedotus onnistui kuitenkin tavoittamaan jonkin verran toivottua kohderyhmää, eli ihmisiä joilla on haluttuja aineistoja, sillä esimerkiksi pidettyyn avaustilaisuuteen saapui muutamia ihmisiä, joilta saatiin projektin kaipaamia arjen valokuvia. Haastatteluissa koettiin kuitenkin, että tavoitetut ihmiset olivat enemmänkin musikkialan ammattilaisia, kuin tavallisia kaupunkilaisia. Tiedotusta ei ehkä saatu täysin toivotulla tavalla läpi tamperelaisiin koteihin ja korostettua kiinnostusta heidän valokuviinsa. Toinen haastateltavista totesi, että toisaalta on vaikea arvioida miten suuri

joukko ihmisiä ylipäättään kuuli tai luki projektista. Hän ei kuitenkaan nähnyt suurien massojen tavoittamista edes välttämättömänä vaan korosti, että on tärkeää tavoittaa muutamat aktiiviset ihmiset.

4.3.3.2 Museon ja arkiston tietämyksen/kokemuksen lisääminen

Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella tallennusprojekti nähtiin erittäin hyödyllisenä museon ja arkiston toiminnan kannalta ja kaikki siitä saatavat kokemukset otettiin ilolla vastaan, sillä tallennusprojekti oli ensimmäinen laatuaan. Projektin nähtiin osoittaneen, että toteutettua tallennustapaa on mahdollista hyödyntää museon ja arkiston toiminnassa ja että se toimii. Projektilla saatiin myös arvokasta kokemusta tallennuksen sekä käytännön että tekniikan haasteista, joita haastateltavien mukaan projekti osoitti olevan. Toinen haastateltavista kuitenkin korosti, että koska Rokkia Mansesta -tallennus on pitkä prosessi ja se jatkuu edelleen, kokemusten kartuttaminen ja erilaisten toimintatapojen testaaminen jatkuu edelleen.

4.3.3.3 Verkkopalvelu

Solmu-palvelu avattiin 20.2. aikataulun ja tavoitteen mukaisesti. Palvelussa vieraili sen avauksesta lähtien seitsemän tutkimusviikon aikana yli 1000 erillistä kävijää. Ensimmäisen viikon aikana erillisiä kävijöitä oli noin 400, minkä jälkeen määrä väheni nopeasti keskimääriin muutamaan kymmeneen kävijään päivässä.¹⁰ Rekisteröityneitä käyttäjiä Solmu keräsi seitsemässä viikossa 21 kappaletta, joista 11 oli projektin toteuttajien tai palvelun ylläpidon tunnuksia.

¹⁰ Solmu-palvelun AWStats käyttäjätalstatot 11.4.2010.

Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella verkkopalvelun kiireessä tehty toteutus näkyi sen lopputuloksessa. Haastateltavien mukaan palvelu ei sen avautuessa vastannut toiminnallisuudeltaan ja rakenteeltaan täysin sitä mitä oli toivottu, mutta oltiin kuitenkin tyytyväisiä, että palvelu saatiin avattua teknisesti toimivana. Palveluun saatiin myös haastateltavien mukaan hyvin monipuolista aloitusaineistoa niin kuva-arkiston vanhemmista kuvista kuin projektiryhmän keräämästä aineistosta. Kävijämääriin ja rekisteröityneiden käyttäjien määrään ei oltu täysin tyytyväisiä, vaan niitä olisi haastateltavien mielestä voinut olla enemmänkin. Palvelun ylläpidossa ja julkisuudessa pitämisessä on myös nähty haasteita.

”Siitä voi tulla ihan hauska foorumi vielä jatkossa, tai sitten siitä tulee ihan kuollut juttu, kukaan ei mee sinne.” (LH1)

Toinen haastateltavista totesi, että olisi tärkeää pitää palvelu julkisuudessa, sillä muuten ihmisten kiinnostus voi hyytyä nopeasti. Toisen haastateltavan mielestä juuri sen vuoksi on tärkeää, että Solmu-palveluun tuotetaan tiiviillä tahdilla myös muita solmuja, jotka houkuttelevat palveluun lisää käyttäjiä ja mahdollisesti hyödyttävät myös Rokkia Mansesta -tallennusprojektia. Ihannetilanteena haastateltavat näkivät palvelun kasvamisen itsestään palvelun käyttäjien ja verkon voimalla, mutta toistaiseksi niin ei kuitenkaan ole käynyt. Toisen haastateltavan mukaan palvelu ei ole rohkaissut ja kannustanut toivotulla tavalla kävijöitä ja käyttäjiä sosiaalisuuteen ja keskusteluun, minkä nähdään osaltaan johtuvan palvelun rakenteesta sekä teknisestä toteutuksesta. Palvelua kehitys on jatkunut julkistamisen jälkeen ja haastateltavat ovat olleet tyytyväisiä siihen, mihin suuntaan palvelua on nyt lähdetty viemään.

4.3.3.4 Luovutetun aineiston määrä

Solmu-verkkopalvelu keräsi seitsemän tutkimusviikon aikana 80 valokuvaa Rokkia Mansesta -solmuun. Kuvista 29 on projektiryhmän lisäämiä Vapriikin kuva-arkiston tai projektiryhmän jäsenten kuvia eli ulkopuolisten käyttäjien toimesta kuvia lisättiin 51 kappaletta. Oikeudet Tampereen museoille ja kuva-arkistolle kuvan käyttöön annettiin vain yhdeksästä kuvasta. Kaikki kuvat olivat yhdeltä samalta luovuttajalta. Neljä kuvista oli kooltaan hyvin pieniä, eikä niistä saatu isompia versioita käyttäjältä, minkä vuoksi pysyvään säilytykseen arkiston tietokantaan talletettiin vain viisi kuvaa. Muiden kanavien, kuten avaustilaisuudessa luotujen kontaktien tai sähköpostin kautta tulleiden yhteydenottojen avulla saatiin luovutettuja arjen valokuvia yhteensä 128 kappaletta kolmelta eri luovuttajalta. Kokonaismäärä luovutetuista ja kuva-arkistoon talletetuista arjen valokuvista on 133 kappaletta.

Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella saadun aineiston määrään oltiin tyytyväisiä. Asetetut tavoitteet edes jonkinlaisesta kokoelmasta tai 10–50:stä kuvasta toteutuivat. Erityisesti oltiin tyytyväisiä siihen, että tulos oli näinkin hyvä käytettyyn aikaan ja panokseen nähden. Toisen haastateltavan mukaan tulos oli ehkä yllättävänkin hyvä.

”Tuskinpa moni usko ees noin hyvään tulokseen.” (LH2)

Toinen haastateltavista nosti esille, että projektin aiheella ja kerättävillä kuvilla on varmasti merkitystä siihen miten paljon kuvia saadaan hankittua. Rokki-aihe koettiin jonkin verran haasteelliseksi ja että ihmisiä ei ehkä saatu mukaan siinä laajuudessa kuin toivottiin. Eri aiheella tulos samalla panostuksella olisi haastateltavan mielestä voinut olla täysin eri.

4.3.3.5 Luovutetun aineiston sisältö

Rokkia Mansesta -tallennusprojektilla hankitusta aineistosta on tavoitteiden mukaisesti tunnistettavissa monipuolisuutta sekä ajallisesti että teemallisesti tamperelaisen rock-kulttuurin kuvaamisessa. Alla olevassa taulukossa (taulukko 1) esitetään saatu aineisto kuvien ajanjakson ja aihepiirin mukaan luokiteltuna.

Taulukko 1. Saadun aineiston jakautuminen ajanjakson ja aihepiirin mukaan

Kuvan vuosikymmen/ Kuvan aihe	1960-luku	1970-luku	1980-luku	1990-luku	2000-luku	Yhteensä
Esiintymiskuvat	1	4	5	0	73	83
Bänditoiminta-kuvat	1	10	9	0	11	31
Promootiokuvat	3	2	3	0	6	14
Yleisö- ja fanikuvat	1	2	2	0	0	5
Yhteensä	6	18	19	0	90	133

Ajallisesti saatu aineisto luokiteltiin vuosikymmeniin tamperelaisen rockin alkua ajoista 60-luvulta tähän päivään. Kuvia on jokaiselta vuosikymmeneltä 1990-lukua lukuunottamatta. Eri vuosikymmenien kuvat kuvaavat hyvin rokin sen hetkisiä tyyliisuuntia ja ajan henkeä. Esimerkiksi 1960-luvun kuvissa on nähtävissä rautalankamusiikkiin kuulunut iloisuus ja tyylikkyys kun taas 1970- ja 80-luvuilla rock sai monia eri tyyliisuuntia, kuten raskaampaa heavy rockia ja punkia. Selkeästi eniten kuvia on 2000-luvulta, johon myös kaikki Solmu-palvelun kautta saadut kuvat kuuluvat. 2000-luvun kuvissa on nähtävissä rockin nykyhetken monipuolisuus ja laaja kirjo.

Kuvien aihepiirien osalta aineistosta voidaan tunnistaa neljäntyyppisiä kuvia; esiintymiskuvia, bänditoiminta-kuvia, promootiokuvia sekä yleisö- ja fanikuvia.

Ylivoimaisesti suurin ryhmä ovat esiintymiskuvat. Kaikki Solmu-palvelun kautta saadut kuvat kuuluvat tähän ryhmään. Esiintymiskuvat ovat kuvia artisteista tai yhteisissä keikoilla ja konserteissa. Kuvissa esiintyy pääsääntöisesti lavalla esiintyvä yhtye tai sen yksittäisiä jäseniä (kuva 3). Kuvia on sekä hyvin tunnetuista ja menestyneistä yhtyeistä ja artisteista kuten Juice Leskinen tai Popeda että myös vähemmän tunnetuista ja marginaalisemmista.

Kuva 3. Juice Leskinen esiintymässä Hotelli Lappeessa. Kuvaaja: Juha Partanen.

Lähde: Vapriikin kuva-arkisto.

Toiseksi suurin ryhmä aiheen perusteella on bänditoiminta. Bänditoiminta-kuvat on otettu arkisemmissa tilanteissa ja ne tuovat esille rock-musiikkia työnä, harrastuksena ja elämäntapana. Kuvia on muun muassa äänitys-studiolta, musiikkivideon kuvauksista, keikka-matkoilta sekä bändien treenikämpiltä (kuva 4 ja kuva 5).

Bänditoimintakuvissa talteen otettavien kuvien kohdalla pohdittavaksi tuli ihmisten yksityisyydensuoja. Kuvat juhlista yksityisissä tiloissa jätettiin pois, sillä kuvissa esiintyviltä henkilöiltä ei oltu pyydetty lupaa kuvien julkaisuun ja kuvien julkaisun ilman lupaa katsottiin loukkaavan henkilöiden yksityisyydensuojaa.

Kuva 4. Tries-yhtyeen basisti ja roudari studiolla.
Kuvaaja: Tuntematon. Lähde: Vapriikin kuva-arkisto.

Kuva 5. Jann Wilde & The Neon Comets -yhtyeen musiikkivideon kuvaukset. Kuvaaja: Venla Shalin.
Lähde: Vapriikin kuva-arkisto.

Toiseksi pienin ryhmä ovat promootiokuvat. Kuvissa esiintyvät artistit tai yhtyeet ennalta suunnitellun näköisissä asennoissa ja ympäristöissä (kuva 6). Erityisesti aloittelevien yhtyeiden kohdalla kuvat ovat ystävien tai tuttujen ottamia ja kuvia on otettu esimerkiksi treenikämpillä tai konserttien takahuoneiden tiloissa sopivaa taustaa vasten. Promootiokuvat ovat ikäänkuin artistien ja yhtyeiden muotokuvia. Promootiokuvia käytetään usein esimerkiksi markkinointi- tai tiedotustarkoituksiin.

Kuva 6. Tries-yhtye. Kuvaaja: Olli-Pekka Myyrä.

Lähde: Vapriikin kuva-arkisto

Pienin ryhmä ovat yleisö- ja fanikuvat. Yleisö- ja fanikuvissa on kuvattuna yleisöä tai faneja artistien ja yhtyeiden kanssa tai ilman (kuva 7). Keikoilla ja konserteissa otetut yleisö- ja fanikuvat eroavat esiintymiskuvista siten, että pääosassa ei ole yhtye tai artisti esiintymässä lavalla, vaan vuorovaikutus yleisön kanssa tai yleisön reaktiot esiintyjään.

Kuva 7. The Sharpers -yhtye ja faneja. Kuvaaja: Tuntematon. Lähde: Vapriikin kuva-arkisto.

Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella aineiston sisältöön ja monipuolisuuteen oltiin pääosin tyytyväisiä ja haastateltavat kokivat että monipuolisuutta oli sekä ajallisesti että teemallisesti. Teemojen osalta kuitenkin koettiin, että kuvia olisi voinut olla vielä laajemmin eri aiheista ja että aihepiirit painottuivat epätasaisesti, mikä tuli esille myös aineiston luokittelussa. Pääpaino on 2000-luvun esiintymiskuvissa. Toinen haastateltava kaipasi enemmän kuvia erityisesti musiikin oheisilmiöistä ja harrastamisesta suuren artistikuvien määrän vastapainoksi. Hän pohti, että esiintymiskuvien laajaan määrään saattoi vaikuttaa tiedotus ja artistien esilletuonti.

” – – kun se painottui siihen ”Jonne Aaron lahjoittaa museolle tätä ja tuota”, niin se johti tavallaan semmoseen, et keskityttiin niihin artisteihin. Ja sit se, että tietenkin musiikkiharrastaminen keskittyy niihin artisteihin. Vaikka sä kävisitkin keikoilla niin sä kuvaat yleensä, jos sä kuvaat siellä jotain, niin sitä esiintyjäähän sä siellä enemmän kuvaat kun ittees tai kavereitas.” (LH1)

Tiedostokooltaan ja käytettävyydeltään aineisto on pääosin hyvää ja asetettujen tavoitteiden mukaista. Paperisina saadut kuvat skannattiin kuva-arkiston vaatimusten mukaisesti ja originaalit palautettiin luovuttajalle.¹¹ Digitaalisina saatujen kuvien koot vaihtelevat 10–40 Mt:n välillä. Solmu-palvelun kautta luovutetut kuvat olivat pääosin hyvin pieniä, noin 1–2 Mt:n kokoisia ja kuvista pyydettiin käyttäjältä suurempia versioita. Kaikista kuvista suurempaa versiota ei kuitenkaan saatu. Haastateltavien mukaan verkon kautta saatavien kuvien koon ongelma oli kuitenkin tiedossa ja ennakoitu, joten tulos vastasi siltä osin odotuksia. Kuvien pieni koko tulee rajoittamaan niiden käyttöä esimerkiksi julkaisutoiminnassa, mutta tutkimukselliseen käyttöön ne kelpaavat pieninäkin.

4.3.4 Kehittämistarpeet ja jatkosuunnitelmat

Haastattelujen (LH1 ja LH2) perusteella Rokkia Mansesta -tallennusprojektin käytännöissä ja toteutuksessa nähdään vielä paljon kehittämistä. Kehityskohteiksi tunnistettiin verkkopalvelun sisältö ja toiminnallisuus sekä projektikäytännöt ja suunnitelmallisuus. Koska Rokkia Mansesta -projekti jatkuu edelleen, projektiryhmän tavoitteena on tehdä systemaattinen suunnitelma mitä projekti vielä vaatii loppuun viemisekseen. Toisen haastateltavan mukaan projektista ja sen tilanteesta tulisi vielä tiedottaa yleisölle, jotta aktiivisuutta saataisiin vielä lisättyä. Haastateltava näki kuitenkin ajan puutteen ja rahalliset resurssit ongelmana ja piti rahoituksen hakemista sekä

¹¹ Vapriikin kuva-arkiston ohjeistuksen mukaan lainatut materiaalit digitoidaan 40-60 Mt:n kokoisiksi.

tilapäisen työvoiman tai projektihenkilön palkkausta projektiin vielä mahdollisena ja tarpeellisena.

Molemmat haastateltavat pitivät Rokkia Mansesta -tallennusprojektissa testattua tallennus- ja hankintatapaa jatkokehityksen arvoisena ja olivat vahvasti sitä mieltä, että tallennusta tullaan tekemään samankaltaisin tavoin myös jatkossa.

”Aika hassuahan se olis jotenkin ees miettiä, että tää heitettäis romukoppaan. Ihan selvästi tää on ollu jo ennen tätä sellanen haaste, jota suuntaan ollaan oltu menossa ja johon ollaan tehty ja mietitty asioita. Ihan selvää että mennään eteenpäin.” (LH2)

Toisen haastateltavan mielestä on tärkeää, että kaupunkilaisille tarjotaan vuorovaikutteisia tapoja osallistua Tampereen museoiden ja kuva-arkiston toimintaan. Erityisesti Internetin hyödyntäminen nähtiin tärkeänä ja että museon ja arkiston tulee olla mukana Internetin ja sosiaalisen median kehityksessä ja seurata mitä niissä tapahtuu voidakseen kehittää palvelujaan. Rokkia Mansesta -tallennusprojekti oli ensimmäinen kokeilu, mutta haastateltavien mielestä työtä pitää jatkaa, jotta nähdään mitkä tavat ja käytännöt toimivat parhaiten kaupunkilaisten mukaan saamisessa museon ja arkiston ilmiökeskeiseen tallennukseen. Solmu-palveluun onkin jo suunnitteilla uusi solmuja. Toisen haastateltavan mukaan onkin tärkeä testata Solmu-palvelun kautta erilaisia aiheita ja katsoa miten se vaikuttaa tuloksiin.

”Vaikuttaaks se aihevalinta kuinka paljon siihen, että miten ihmiset innostuu tekee jotakin, on aika mielenkiintonen kysymys.” (LH1)

5 Johtopäätökset

5.1 Tutkimuksen tulosten yhteenveto

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää miten arjen valokuvia voitiin hyödyntää ilmiökeskeisessä tallennuksessa Vapriikin kuva-arkistossa. Tutkimuksen tapauksena toimi Rokkia Mansesta -tallennusprojekti. Vapriikin kuva-arkisto pyrkii toiminnallaan dokumentoimaan Tamperetta ja Pirkanmaata valokuvien keinoin. Ilmiökeskeisen dokumentointi on ollut kuva-arkistolla keskeinen tallennustapa. Siinä kuva-arkisto on pyrkinyt määrittelemään tärkeitä tallennettavia ilmiöitä niin historiasta kuin nykypäivästä ja näin ollen välttämään kokoelmien hajanaisuutta. Tallennus toteutetaan käytännössä usein perustamalla hanke tai projekti. Suurimpana haasteena ilmiökeskeiselle tallennukselle on nähty aiheiden valinta ja keskustelu siitä, mitä kuva-arkiston tulisi tallentaa.

Kuva-arkiston kuvakokoelmat ovat painottuneet ammattivalokuvaajien kuviin ja tavallisten ihmisten arjen valokuvia on kokoelmissa hyvin vähän. Kuva-arkistolla kuitenkin tunnistetaan arjen valokuvien tärkeys ja merkitys pirkanmaalaisen elämän kuvaamisessa. Arjen valokuvien nähdään antavan aidompi kuva ihmisten elämästä. Haasteena onkin nähty arjen valokuvien aktiivisempi hankinta ja säilytys.

Rokkia Mansesta -tallennusprojektilla haluttiin testata uutta tapaa arjen valokuvien hankinnassa, sekä kasvattaa kuva-arkiston kokoelmia tamperelaisen rock-musiikin osalta, joka oli tähän mennessä heikosti dokumentoitu ilmiö. Projektin tavoitteena oli hyödyntää Internetiä ja kehittää Tampereen musoiden Solmu-palvelua vastaamaan projektin tarpeisiin, jotta ihmiset voisivat itse luovuttaa valokuvia kuva-arkistolle ja Tampereen museolle. Saatavan aineiston toivottiin olevan monipuolista ja määrällisesti oltiin

tyytyväisiä muutamiin kymmeneen hyviin otoksiin. Lisäksi projektin tavoitteena oli tiedottaa kaupunkilaisia kuva-arkiston toiminnasta ja tallennusprojektista sekä lisätä kuva-arkiston tietämystä sekä tallennettavasta ilmiöstä että Internetin hyödyntämisen toimivuudesta.

Tallennusprojektin suunnitteluun ja toteutukseen lähdettiin kokeilevalla otteella. Erityisesti haastatteluissa tuli esille, että projekti oli kokeiluluontoinen. Haasteita aiheuttivat eniten pohdinnat valokuvien Internetissä tapahtuvan luovutuksen teknisestä toteutuksesta sekä kuvien hyödynnettävyydestä kuva-arkiston toiminnassa niin koon kuin laadunkin osalta. Projektin aikataulu oli myös hyvin tiukka mikä vaikutti osaltaan lopputulokseen. Keskeistä oli myös tiedotuksen onnistuminen, eli miten tallennusprojekti saataisiin markkinoitua kaupunkilaisille ja musiikin harrastajille.

Tallennusprojekti onnistui tavoitteisiin nähden hyvin. Tiedotuksen koettiin tavoittaneen oikeaa kohderyhmää ja projekti ja Jonne Aaronin kitaran luovutus olivat esillä useassa painetussa ja sähköisessä mediassa. Arjen valokuvia saatiin projektin julkaisun jälkeisenä seitsemänä viikkona hankittua 133 kappaletta. Sisällöltään aineisto on monipuolista ja sen nähtiin kuvaavan hyvin sekä tampereista rock-musiikin tuottamista että harrastamista. Pääpaino on kuitenkin artistien ja yhtyeiden esiintymiskuvissa. Haastattelujen perusteella koettiin, että arjen valokuvien tärkeyttä ja arkiston halua saada niitä tavallisilta ihmisiltä olisi projektissa ja sen tiedotuksessa voitu korostaa enemmän. Projektin ongelmaksi koettiin henkilöityminen artisteihin ja erityisesti Jonne Aaroniin, mikä osaltaan saattoi vaikuttaa siihen, että enemmistö kuvista on esiintymiskuvia. Projekti ei ehkä täysin onnistunut viestimään ihmisille, että heidänkin tavalliset musiikin harrastamiseen liityvät valokuvat olivat haluttuja. Rock-musiikki saattoi myös olla aiheena vaativa arjen valokuvien osalta. Hankinnan tulos olisi voinut olla aivan toisenlainen, jos dokumentoitava ilmiö olisi ollut esimerkiksi lemmikkieläimet. Ainakin osasta saaduista kuvista, erityisesti

bänditoimintakuvista, on kuitenkin nähtävissä arjen valokuviiin liitetty intiimyyden ja aitouden tuntu (ks. mm. Berger 2009; Hobbs 2001; Leary 1985) ja kuvien voidaan nähdä olevan tärkeä panos tamperelaisen rock-kulttuurin tallettamisessa. Kuvien intiimiys voi kuitenkin myös olla ongelma kuvia tallettavalle organisaatiolle, kuten tutkimuksessa huomattiin. Yksityisyydensuojan huomioiminen on tärkeää, mutta toisaalta se voidaan nähdä myös negatiivisena asiana ilmiön kattavan dokumentoinnin kannalta. Esimerkiksi rock-musiikkiin yhdistetään jossain määrin päihteiden käyttö ja juhliminen ja jos näistä toiminnoista ei saada aineistoa talteen, voidaan pohtia antaako dokumentointi kuitenkaan aitoa ja kattavaa kuvaa ilmiöstä.

Ajallisesti kuvia saatiin 60-luvulta tähän päivään. Suurin osa kuvista on kuitenkin viime vuosikymmeneltä, mikä saattaa johtua sekä tiedotuksesta että keräystavasta, joka painottui sähköisiin palveluihin. Saadun aineiston määrä ylitti asetetut tavoitteet moninkertaisesti. Tämä johtui osaltaan siitä, että tavoitteet asetettiin melko matalalle. Verkkopalvelun kautta saatu aineisto jäi kuitenkin melko pieneksi ja suurin osa valokuvista saatiin perinteisin yhteydenotoin. Kuten haastatteluissa tuli ilmi, verkkopalvelu vaatii vielä jatkokehitystä ja tutkimusta. Keskeisessä osassa on verkkopalvelun kiinnostavuus, jotta sinne saataisiin käyttäjiä. Valokuvien luovutus tulee myös olla mahdollisimman helppoa. Vanhojen paperimuodossa olevien valokuvien osalta palvelu on haasteellinen, sillä sen tulee motivoida käyttäjä ensin skannaamaan tai kuvaamaan vanhat kuvansa, voidakseen lisätä ne palveluun. Tämän vuoksi uskon palvelun potentiaalin olevan enemmän nykyilmiöiden dokumentoinnissa, sillä valmiiksi digitaaliset kuvat on helppo siirtää palveluun. Paperisten kuvien omistajien on todennäköisesti helpompi edelleen jatkossa ottaa yhteyttä suoraan kuva-arkistoon. Yksi keino lisätä vanhempien paperisten kuvien saantia voisi myös olla kuva-arkiston tai Tampereen kaupungin tarjoamat digitointipalvelut kaupunkilaisille. Samalla kuvia voisi halutessaan luovuttaa kuva-arkistolle

Sekä kuva-arkiston että tutkimuksen tekijän näkemyksen mukaan verkkopalvelun käyttö tallennuksen apuna kuva-arkiston toiminnassa on yksi tulevaisuuden toimintatapa ja siihen tulee ehdottomasti panostaa. Palvelun haasteet tulevat kuitenkin olemaan sen houkuttelevuus käyttäjille, helppokäyttöisyys ja aktiivinen ylläpito. Myös tekijänoikeudet, yksityisyydensuoja ja vastuukysymykset ovat merkittävä pohdinnan aihe. Testattua tallennustapaa on jo jatkettu kuva-arkistolla. Solmu-palvelussa on ollut muun muassa Eläimellinen Tampere -solmu, johon ihmiset ovat voineet lisätä eläinaiheisia tamperelaisia kuvia.

5.2 Muita huomioita

Yksityisluontoinen aineisto on nostettu voimakkaasta esille asiakirjahallinnan ja arkistoinnin alan tutkimuksessa ja kirjallisuudessa (ks. mm. Hobbs 2001; Wong 2009). Rokkia Mansesta -tallennusprojektin myötä Vapriikin kuva-arkisto on tarttunut haasteeseen ja tulee ottamaan entistä paremmin huomioon arjen valokuvat yhtenä tärkeänä talletettavana aineistona. Arkistojen on tärkeää toimia aktiivisesti hankkivina osapuolina, sillä ihmiset eivät itsenäisesti useinkaan tule ajatelleeksi tarjota valokuviaan ja muuta aineistoa talteen otettavaksi. Kattavan yhteiskunnan muistin rakentumisen kannalta on kuitenkin oleellista, että ihmisten arkea ja elämää saadaan dokumentoitua mahdollisimman monipuolisesti. Van Dijck (2008) ja Okabe (2004) esittivät että entistä monipuolisempi valokuvaus ja esimerkiksi kännykkämeroiden käyttö ovat kasvussa, joten valokuvien suuri määrä ja kehityksen suunta takaavat todennäköisesti sen, että aineistosta ei ainakaan tule pulaa.

Leary (1985, 102) totesi, että kuvien laatuvaatimukset arjen valokuvia hankittaessa tulisi asettaa matalalle. Kuvien koko näyttäisi kuitenkin olevan edelleen kynnyskysymys

pysyvälle säilytykselle. Vaikka tutkimuksen haastatteluissa tuli ilmi, että arjen valokuvien kohdalla aihetta pidetään laatua tärkeämpänä, oli kuvan koko kuvien luovutusta suunniteltaessa ja luovutettuja kuvia läpikäydessä tärkeä kriteeri. Vaatimukset kuvan käytettävyydestä ovat ymmärrettäviä, mutta ne voivat rajata tärkeää aineistoa ulkopuolelle, esimerkiksi suuren osan kännykkäkameran kuvista. Tosin tekniikan kehityksen myötä tämä ongelma tulee pienehenään.

Tallennusprojektissa ei lähdetty toteuttamaan valokuvien hankintaa minkään olemassaolevan mallin tai esimerkin mukaan, eikä tämän tutkimuksen tarkoituksena ollut tutkia projektin toteutusta mihinkään teoriaan pohjaten. On kuitenkin yllättävä huomata miten yhdenmukaiselta tallennusprojektin kulku ja toteutus tuntuvat Samuelsen (1986) dokumentaatiostrategian kanssa. Dokumentaatiostrategian keskeiset vaiheet ovat dokumentoimattoman alueen tunnistaminen ja määrittely, projektiryhmän perustaminen, dokumentoitavan aiheen hahmottaminen ja saatavissa olevan materiaalin kartoittaminen. Viimeiseksi valitaan talteen otettavat dokumentit sekä määritellään niiden talletuspaikka. (Samuels 1986, 116-123.) Rokkia Mansesta -tallennusprojektissa edettiin juuri näin. Tutkimuksen tuloksista kävi myös ilmi Samuelsen (1986, 117) tunnistama haaste dokumentoitavien aiheiden määrittelystä ja valinnasta. Projektia voidaankin pitää pienimuotoisena Samuelsen mallin käytännön testinä ja voidaan todeta, että malli toimii ainakin tämän kaltaisessa pienessä yhden organisaation projektissa hyvin.

5.3 Tutkimuksen onnistumisen arviointia

Tapaustutkimus on aina kuvaus vain yhdestä tapauksesta, eikä sitä voi välttämättä yleistää laajempaa kontekstiin. Onnistunut tapaustutkimus tarjoaa kuitenkin yksityiskohtaista tietoa yhdestä tapauksesta, jonka avulla voidaan ymmärtää jotakin

ilmiötä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvailla yksi tapaus arjen valokuvien hankinnasta. Mielestäni tutkimuksella onnistuttiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin hyvin ja tutkittu tapaus saatiin kuvattua kattavasti. Saadusta tiedosta on hyötyä sekä tapausorganisaatiolle että mahdollisesti myös alan jatkotutkimukselle ja kehittämiselle.

Tutkimuksen teossa ei ilmennyt suuria ongelmia. Asemani tutkijana sekä tallennusprojektin työntekijänä sujui luontevasti ja uskon osallistumiseni projektiin olleen suuri etu tutkimusta tehdessä. Arjen valokuvien määritelmä ja rajaus osoittautui joissain kohdin hieman ongelmalliseksi, vaikka rajaus oli teorian tasolla tehty suhteellisen tarkasti. Käytännön elämässä erot, kuvan ottajat ja ottotilanteet, eivät kuitenkaan ole niin yksiselitteisiä. Kuva-arkiston toiminnassa erottelu ei kuitenkaan ole tärkeää vaan pääasiassa on ilmiön kattava dokumentointi. Dokumentoinnissa pyritään huomioimaan, että myös arjen valokuvia saadaan talteen mutta ne ovat vain yksi osa dokumentointia. Tutkimuksen osalta erottelu oli kuitenkin tarpeellinen, koska haluttiin tutkia nimenomaan arjen valokuvien hankintaa.

5.4 Ehdotuksia jatkotutkimukselle

Kuten aiempi tutkimus on osoittanut, yksityisluontoisen aineiston merkitys ja talteenottaminen on nostettu merkittäväksi asiaksi yhteiskunnan muistin rakentumisessa. Tämä tutkimus oli yksittäinen tapaustutkimus, joka myös vahvisti arkistojen halua tallettaa tavallisten ihmisten valokuvia. Jatkotutkimuksen kannalta voidaan näin ollen ottaa huomioon sekä tutkimuksen laajempi konteksti että tutkittu yksittäinen tapaus.

Vapriikin kuva-arkiston toiminnan kannalta ja erityisesti Rokkia Mansesta - tallennusprojektin osalta mahdollisia jatkotutkimuskohteita on useita. Kaikkein

mielenkiintoisinta olisi tutkia miten tamperelaiset ihmiset näkivät ja kokivat tallennusprojektin. Kuinka moni ylipäättään kuuli projektista ja kuinka moni osallistui siihen jollain tavalla ja jos niin miksi? Mikä motivaattori ajaa ihmisiä osallistumaan yhteishyödylliseen kulttuuritoimintaan, josta he eivät välttämättä saa itselleen suoranaista hyötyä? Verkkopalvelun osalta olisi keskeistä saada palautetta käyttäjiltä ja tutkia miten palvelua käyttäneet kokivat palvelun ja sen käytön.

Laajassa kontekstissa mahdollisen tutkimuksen kenttä on erittäin laaja. Valokuvien osalta olisi mielenkiintoista tutkia ihmisten tapaa dokumentoida omaa elämäänsä valokuvan keinoin tai sitä miten ja millä perusteella ihmiset säilyttävät valokuviaan. Yhteiskunnan muistin rakentumisen kannalta olisi mielenkiintoista selvittää, miten arjen valokuvat kuvastavat ihmisten "todellista" elämää ja millaista lisätietoa ne antavat suhteessa ammatti- tai lehtikuvaajien otoksiin. Verrattavana voisi olla vaikka jokin ilmiö ja siitä tehty ammattimainen dokumentointi suhteessa siihen miten ilmiön kokeneet tavalliset ihmiset ovat sen dokumentoineet. Arjen valokuvien hankinnan osalta tutkimusta voisi laajentaa uusiin tapauksiin. Arjen valokuvien hankintaa toteutetaan monissa museoissa, arkistoissa tai muissa kulttuuri-instituutioissa mutta tutkittua tietoa näiden projektien toteutuksesta ja onnistumisesta on vähän. Tutkimalla erilaisia toteutustapoja ja kohteita voitaisiin saada monipuolisempaa tietoa ja vertailua siitä millaiset tallennustavat ovat tehokkaimpia ja kehityksen arvoisia.

Lähteet

- Aaltio-Marjosola, I. 1999. Casetutkimus metodisena lähestymistapana. Saatavilla: <http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/02_metodiartikkelit/aaltio_case_tutkimus/?tree:D=168562%3B168595%3B168697&tree:selres=168988&hrpDelimChar=%3B&parentCount=1> (käytetty 13.2.2010).
- Albumit auki. 2008. Saatavilla: <<http://www.albumit.lasipalatsi.fi/suomi/>> (käytetty 20.4.2010).
- Arkistolaitos. 2010. Arkistolaitoksen strategia 2015. Saatavilla: <www.arkisto.fi/.../Arkistolaitos/Strategia.../ARKISTOLAITOKSEN%20STRATEGIA%202015_lopullinen1.pdf> (käytetty 20.4.2010).
- Brown, R. H. & Davis-Brown, B. 1998. The making of memory: the politics of archives, libraries and museums in the construction of national consciousness. *History of the Human Sciences*, 11 (4), 17–32.
- Chalfen, R. 1987. *Snapshot versions of life*. Bowling Green: Bowling Green State University Press.
- Charbonneau, N. 2005. The Selection of Photographs. *Archivaria, The Journal of the Association of Canadian Archivists* 59, 119–138.
- Cobley, P. & Haeffner, N. 2009. Digital cameras and domestic photography: communication, agency and structure. *Visual communication* 8 (3), 123–146.
- Davidson, P. 2005. Museums and the re-shaping of memory. Teoksessa Gerard Corsane (toim.) *Heritage, museums and galleries: an introductory reader*. Routledge: Abingdon, 184–194.
- Dölle, S. 2002. *Kuva-arkistot. Arkistot ja kulttuuri*. Arkistoyhdistyksen julkaisuja 7. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Dölle, s. 1989. *Kuvat kunniaan*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Harrison, B. 2004. Snap happy: towards a sociology of "everyday" photography. Teoksessa Christopher John Pole (toim.) *Seeing is believing?: approaches to visual research*. *Studies in qualitative methodology* 7. Emerald Group Publishing, 23–39.
- Heinonen, J. & Lahti, M. 2001. *Museologian perusteet*. Suomen museoliiton julkaisuja 49. Juväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. et al. 2004. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hobbs, M. 2001. The Character of Personal Archives: Reflections on the Value of Records of Individuals. *Archivaria. The Journal of the Association of Canadian Archivists* 52, 126–135.
- Holmila, M. 1999. Evaluaatiotutkimuksesta sosiaalitieteissä. Teoksessa Kari Paakkunainen (toim.) *Arviointitutkimus ja nuoriso. Tulosvastuusta dynaamiseen nuorisotoimintaan*. Helsinki: Hakapaino, 46–60.
- Häikiö, L & Niemenmaa, V. 2007. Valinnan paikat. Teoksessa Laine et al. (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Yliopistopaino, 41–56.
- Kostet, J. 2007. Kokoelmien muodostuminen. Teoksessa Pauliina Kinanen (toim.) *Museologia tänään. Suomen museoliiton julkaisuja 57*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 136–162.
- Leary, W.H. 1985. Archival appraisal of photographs: a RAMP study with guidelines. Saatavilla: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0006/000637/063749eo.pdf>> (käytetty 1.11.2009).
- Lybeck, J. et al. 2006. Arkistot yhteiskunnan toimiva muisti. Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen oppikirja. *Arkistolaitoksen toimituksia 2*. Helsinki: Arkistolaitos.
- Millar, L. 1998. Discharging our debt: The evolution of the total archives concept in English Canada. *Archivaria*. vol 46, 103–146.
- Millar, L. 2006. Touchstones: Considering the Relationship between Memory and Archives *Archivaria. The Journal of the Association of Canadian Archivists* 61, 105–126.
- Museovirasto. 2010. Dokumentointi. Saatavilla: <http://www.nba.fi/fi/smm_tutkimus_dokum> (käytetty 2.1.2010).
- Nordiska Museet. 2010. Organisation. Pooler, perspektiv och samtidsfrågor. Saatavilla: <<http://www.nordiskamuseet.se/Publication.asp?publicationid=3916&cat=305&catName=Om+Samdok&topmenu=305>> (käytetty 2.1.2010).
- Okabe, D. 2004. Emergent Social Practices, Situations and Relations through Everyday Camera Phone Use. Saatavilla: <http://www.itofisher.com/mito/archives/okabe_seoul.pdf> (käytetty 1.11.2009).
- Onnela, S. 1999. Yksityishenkilön ja kirjailijan arkiston merkitys. Saatavilla: <<http://www.taivalkoski.fi/paatalo-instituutti/tutki27.htm>> (käytetty 1.11.2009).
- Peuhkuri, T. 2007. Teoria ja yleistämisen kriteerit. Teoksessa Laine et al. (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Yliopistopaino, 130–148.
- Picture Australia. 2010. Individual participation. Saatavilla: <<http://www.pictureaustralia.org/contribute/individual.html>> (käytetty 22.4.2010).
- Piggott, Michael. 2005. Chapter 12 Archives and memory. Teoksessa McKemmish et al. (toim.) *Archives: Recordkeeping in Society*. Wagga Wagga: Centre for Information Studies, 299–328.

- Pikseli. 2010. Mikä on digitaalinen valokuva? Saatavilla: <http://www.pikseli.fi/digifaq/2_digivalokuva.html> (käytetty 20.4.2010).
- Pitblado, L.J. 1993. Developing an acquisition strategy for the records of environmental non-government organizations. The University of British Columbia. Opinnäyte.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla: <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>> (käytetty 25.2.2010).
- Samuels, H.W. 1986. Who controls the past. *American Archivist*. vol. 49, 109–124.
- Samuels, H.W. 1991-1992. Improving our disposition: documentation strategy. *Archivaria The Journal of the Association of Canadian Archivists* 33, 125–140.
- Seppänen, J. 2005. Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Tampere: Vastapaino.
- Steen, A. 2004. Samdok: tools to make the world visible. Teoksessa Simon J. Knell (toim.) *Museums and the future of collecting*. Second edition. Surrey: Ashgate, 196–203.
- Suomen valokuvataiteen museo. 2007. Suomen valokuvataiteen museon valokuvakokoelman kokoelmapolitiikka. Saatavilla: <<http://www.valokuvataiteenmuseo.fi/fi/kokoelmat/kokoelmapolitiikka#valokuvakokoelman-kokoelmapolitiikka>> (käytetty 1.11.2009).
- Tampereen museoiden kokoelmapalvelut. 2009. Kokoelmapoliittinen ohjelma. Tampereen kaupungin museopalvelut. Historialliset museot . Saatavilla: <<http://www.tampere.fi/material/attachments/k/5m5Hjhgbm/KOPO2009.pdf>> (käytetty 1.8.2010).
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- University of Oxford. 2010. About the Great War Archive. Saatavilla: <<http://www.oucs.ox.ac.uk/ww1lit/gwa/about.html>> (käytetty 22.4.2010).
- Van Dijck, J. 2008. Digital photography: communication, identity, memory. *Visual communication* 7 (3), 57–76.
- Vilkuna, J. 2007. Museologian vaiheita. Teoksessa Pauliina Kinanen (toim.) *Museologia tänään*. Suomen museoliiton julkaisuja 57. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 44–65.
- Walkerdine, V. 1991. Behind the painted smile. Teoksessa Jo Spence ja Patricia Holland (toim.) *Family snaps: the meanings of domestic photography*. Worcester: Billing & Sons Ltd, 35–45.
- Watney, S. 1991. Ordinary boys. Teoksessa Jo Spence ja Patricia Holland (toim.) *Family snaps: the meanings of domestic photography*. Worcester: Billing & Sons Ltd, 26–34.
- Wong, V. 2009. Making the record from memory: a case for documenting the personal. *Faculty of information quarterly* 3 (1).

Liite 1

Alkuhaastatteluiden haastattelurunko

Ilmiökeskeinen dokumentointi Vapriikin kuva-arkiston toiminnassa

- miten ilmiökeskeinen dokumentointi ymmärretään kuva-arkiston toiminnassa ja mistä ajatus senkaltaisesta lähestymistavasta syntyi?
- mitä tarkoittaa käytännön toimien tasolla?
- mitä perinteisiä/vaihtoehtoisia lähestymistapoja kuva-arkistoissa sovelletaan valokuvien hankinnan ja kartutuksen osalta?
- mitä etua ilmiökeskeisellä lähestymistavalla on muihin malleihin verrattuna?

Arjen valokuvat Vapriikin kuva-arkiston toiminnassa

- mitä arjen valokuvat ovat/miten ymmärrät sen käsitteen?
- minkä tyyppisiä arjen valokuvia kuva-arkiston kokoelmista löytyy tällä hetkellä?
- miten edustettuina ne ovat tällä hetkellä? Jos vähän, miksi?
- miten kuvat on hankittu/miten kuvat ovat päätyneet kuva-arkistoon?
- mitä ongelmia niiden hankintaan ja käyttöön liittyy kuva-arkistossa?

Rokkia Mansesta -tallennusprojekti

- miksi tamperelainen rock on ilmiönä kiinnostava ja miten sen dokumentointiin päädyttiin?
- mitä projektilla tavoitellaan (laaja tavoite, tarkemmat tavoitteet kokoelman ja aineistojen suhteen (arjen valokuvat), muut tavoitteet)?
- mitä haasteita näet projektin toteuttamisessa ja onnistumisessa?
- millaisia ennako-odotuksia sinulla on projektin lopputuloksesta?

Liite 2

Loppuhaastatteluiden haastattelurunko

Rokkia Mansesta -tallennusprojekti

- mitä ongelmia tai haasteita projektin suunnittelun ja toteutuksen aikana syntyi? Miten ne ratkaistiin?
- miten seuraavat arjen valokuvien hankinnalle ja projektille tunnistetut tavoitteet mielestäsi toteutuivat ja miksi (vaikuttavat tekijät)?
 - tiedotukselliset tavoitteet (näkyvyys, kohderyhmän tavoittaminen)
 - museon ja arkiston tietämyksen/kokemuksen lisäämisen tavoitteet
 - verkkopalvelun tavoitteet (toimivuus, lähtöaineisto, palvelun käyttö)
 - luovutetun aineiston määrälliset tavoitteet (10–50 kuvaa, edes jonkinlainen otos)
 - uovutetun aineiston sisällölliset tavoitteet (monipuolisuus, kuvaavuus, käytettävyys)
 - mitä kehityskohteita ja/tai -tarpeita näet jatkoa ajatellen?
 - tuntuuko perustellulta hyödyntää testattua toimintamallia ja verkkopalvelua jatkossakin arjen valokuvien hankinnassa?